یادەوەرییەکانی شاعیرێکی نوێخواز و ڕۆمانی خانەقای میرزای میران ئەبراهام..2.. ناڵە حەسەن

- **بەشی دووەم و کۆتایی**
  _ کۆمۆنیزم و کۆمەڵگەی کوردەواری

بۆ دەستپێکردنی نووسینی ئەو بەشە بە چەند پرسیارێکی گرینگ دەست پێدەکەم و دواتر هەوڵدەدەم ، وەک نووسەرێکی چەپ و مارکسیست لە ڕابردوودا بەپێی ئەزموونی خۆم کە لەو نێوەندەدا تەمەنێکم تیا بەسەر بردووە ، وەڵامی پرسیارەکان بدەمەوە .. کۆمەڵگەی کوردەواری بە سیاسی و غەیرە سیاسی و نوخبە و خوێندەوار و چینی کرێکار و زەحمەتکێش و تەواوی کۆمەڵگە چۆن لە سۆشیالیزم و کۆمۆنیزم گەیشتوون ؟ هۆکاری هەزم نەکردنی فیکرەی سۆشیالیستی و گەشەنەکردنی حیزبە چەپ و سۆشیالیست و کۆمۆنیستەکان بۆچی د□گ□□ت□وە .. ؟

ئەگەر بە وردی ڕۆمانی (خانەقای میرزا)ی میران ئەبراهام بخوێنینەوە ، وەڵامی ئەو پرسیارانەشمان هەر لەنێو خودی ڕۆمانەکە دەست دەکەوێت . هەروەک دەبینین حیزبی شیوعی عێراق لە سییەکانەوە لەسەر دەستی هاوڕێ فەهد و هاوڕێکانی ڕادگ□یەندرێ ، لە سەرەتای ڕۆمانەکە تا کۆتایی ئەم حیزبە دژایەتی دەکرێت چ لە لایەن دەسەڵاتەوە و چ لەلایەن خەڵکەکەشەوە ، تەنانەت لەلایەن خودی خەڵکی هەژار و زەحمەتکێشیشەوە ، هەمیشە توومەتی ئەخلاقییان دەخەنە پاڵ (گوایە شیوعییەکان لەگەڵ خوشک و دایکی خۆیان دەخەون !) ، یان (شیوعییەکان کافرن دژی خودا و ئایینن !) ، (یان شیوعییەکان بەکرێگیراوی دەوڵەتانن بەتایبەت ڕووسیا !) ، گەر لە دونیای واقیعیش سەیری بکەین دەبینین لە هەرێمی کوردستان ، حیزبی شیوعی دوای ئەم هەموو ساڵە لە خەبات و تێکۆشان ، دوای ئەم هەموو زیندانی و خەباتی شاخ و شار و شەهید و قوربانی ، دوای نزیکەی سەدەیەک لە خەبات و تێکۆشان لە پەرلەمانی کوردستان تەنها خاوەنی (یەک کورسی)

پەرلەمانییە !! بە بڕوای من ئەو یەک کورسییەش نەبوونی لە هەبوونی گەلێک باشتر بوو ! ئایا ئەم وەزعە بۆچی ؟ بەر لەوەی لە ڕوانگەی خۆمانەوە وەڵامی ئەم پرسیارە بدەینەوە با گوێ لە گفتوگۆی یەکدوو کاراکتەری نێو ئەو ڕۆمانە بگرین و کە چۆن باس لە حیزبی شیوعی و شۆڕشی سۆشیالیستی دەکەن ، لە باسی سۆشیالیزم و ئامانج لە کۆمۆنیزم ئەوە دەڕۆن ،، دیارە گفتوگۆکەیان کەمێک درێژە بەڵام ئێمە تەنها بەشێکیمان وەرگرتووە ،

(موکەڕەم گوتی ، میرزا گیان سەردەمی خۆ بە زەلیل زانین و قوڕپەوان بەسەرچووە دارکەر جیاوازی لەگەڵ پارتی کۆمۆنیستی عێڕاق زۆرە ، (دارکەر هەروەک لە ڕۆمانەکە هاتووە کۆمەڵە کرێکاری ئیتالین لە عێراق لە کۆمپانیای دروستکردنی خەڵووز ئیشیان کردووە دیارە مەبەستیان بووە حیزبێکی سۆشیالیستی ڕاگەیەنن) ، بەرای من ئەگەر پەیڕەو و بەرنامەی حیزبێک دەقاودەق لە چینێک یان ڕوسەکەوە وەرگیرا بێت چۆن بە ئەم میللەتەی ئێمە دەبێت ؟ ئەگەر هەر هیچ نەبێت وەکو پێویست دەستکاری نەکرێت و خۆماڵی نەکرێت ؟

میرزا کەریم گوتی : دەی خوای دەکرد سیاسەتی قەرەجەکان ئەبوو ، گرینگ کورد باوەڕی پێ بێنێت و یەک بگرن .

جەنابی میرزا کەریم ، پێویستە ئێمە بزانین باوەڕ بە چی دەنین ؟ ئە کەواتە ئەویش وەک قورعانەکەی لێدەت ، کە میللەتی کورد تا هەزار ساڵیتر تێی ناگات ! بەڵام وەکی عەوام سەری بە دەلەقەنە و کوێرانە دوای دەکەوێت بەڵام موکەڕەم قسەکەی بە یونس بڕی ، هەرچەندە بیری کۆمۆنیستی لەگەڵ دیندا بەراورد ناکرێت بەڵام ئەوەتانە لە سەرانسەری جیهاندا ، دەیان میللەتی جیاواز ئازادن و پەیڕەوی هەمان بیروباوەڕی ئیسلام یان مارکسییەت دەکەن ، تەنیا کوردە قوڕ بەسەرەکە نەبێت !

من وا هەست دەکەم کارێکی زۆر ئەستەم دەبێت ئەگەر ئێمە ئەو بیروباوەرە مارکسیەتە یان یەکێک لەو دیانانەی تر .. ئیتر ئیسلام بێت یان مەسیحیەت باش تێینەگەین و خۆماڵیی نەکەین ،

یونس وای گوت ، خۆ هەندێک جار بیر لەوە دەکەمەوە کە هیچ میللەتێک بە قەدەر میللەتی کورد پێویستی بە بیروباوەڕی سۆشیالیزم نییە ، چونکە میللەتی کورد بە سروشتی چەپگەرا و بەخشندەیە ، تا بتوانین زۆرداری و چەوساندنەوە بنەبڕ بکەین ،

میرزا کەریم بە سرنجەوە گوێی لێ گرتبوون ، لە بەر خۆیەوە

گوتی ، موکەڕەم بۆ ئەوەیان من و تۆ هاوڕاین ! ئەی خۆ ئەوە لوبی مەوزوعەکەمانە ! کەواتە هەموو ڕێگەکان دەچنەوە سەربانە !) . ئەمە گفتوگۆی سێ کەسی خوێندەوار و ڕۆشنبیری ئەوکاتە ، کە ئەندامی حیزبی شیوعی عێراقی بوون ، یونس دڵداری شاعیر ، میرزا کەریمیش ماڵەکەی کتێبخانەی بیری نوێی تیا بوو ، بنکەی ڕۆشنبیری و سیاسەت و فیکرەی چەپگەرایی بوو . یەکێک بۆ خاڵە درەوشاوەکەی ئەم ڕۆمانە ئەوەیە ، دەتوانین خوێندنەوەیەکی دروستمان دەست کەوێت نزیکەی بە نیو سەدەی کۆمەڵگاکەمان لە ڕووی سیاسی و ئەدەبی و وشیاری و کڵتووری و .. لە هەموو بارێکەوە . ئەگەر ئەم گفتوگۆیەی سەرەوە بخوێنینەوە و بپرسین ، کوێی ئەم گفتوگۆیە پەیوەندی بە خەباتی چینایەتی و ململانێی نێوان کێشەی کار و سەرمایە و هەوڵدان بۆ نەهێشتنی کاری کرێ گرتەیی و نەمانی چینە جیاوازەکان و هەڵوەشاندنەوەی موڵکدارێتی تایبەتی و پێکهێنانی کۆمەڵگەیەکی بێ چین و چەوسانەوە و یەکسان هەیە ؟! یان گۆڕینی سیستەمی وڵات لە دەرەبەگایەتیەوە بۆ سۆشیالیزم و دواتر کۆمۆنیزم یان لە سەرمایەدارییەوە بۆ کۆمۆنیزم ؟!. ئەوەی بینیمان و خوێندمانەوە بە شرو وەی باسکردن بوو لە سۆشیالیزم بە هەستی نەتەوەیی ، یان بە هەستی ئاینپەروەری ! واتە ئەندامبوون لە حیزبێکی سۆشیالیستی بە مەبەستی ڕزگارکردنی میللەتەکەت لە ژێر ستەمی میللی ! سەردەمی ئەو گفتوگۆیەی نێوان (دڵداری شاعیر و موکەڕەم تالەبانی و میرزا کەریم) ، کە هەرسێکیان ئەندامی حیزبی شیوعی بوون ، لەوکاتەدا ، پارتیش بە سەرکردایەتی (مەلا مستەفا بارزانی) لە سلێمانی و لە هەموو کوردستان بوونی هەبووە ، ئایا جیاوازی بیرکردنەوەی ئەو کادیرە شیوعیانە لەگەڵ مامۆستا یاسین یان قادری کوڕی میرزا کەریم لە چی دابووە کە ئەو دووانە دوو کادیری ئەساسی و پێشکەوتووی پارتی بوون ؟ . یانی باسکردن لە سۆشیالیزم بۆ خۆیانە و بە تامی نەتەوایەتییەوە ! بەبڕوای من ئەوە تەنها کێشەی کادیرەکانی خوارەوە نەبووە بەڵکو خودی سەرکردایەتی ئەو حیزبە هەمان ئەو کێشەیەی هەبووە ، بەڵێننە لە شوێنێک هەر لەنێو ئەو ڕۆمانە و هەر ئەو حیزبی شیوعییە لە ساڵی ١٩٤٨ لەدوای شکستی عەرەب دژ بە ئیسرائیل ، ئیتر جووەکان برای شیوعییەکانن ، لەنێو ئیسلامییەکان و نەتەوە پەرستەکان بڵاوکرایەوە و (ئیتر حیزبی شیوعی عێراقی ناوشیار بوو یان باشترە بڵێین لە لاوازی و نەزانینیاندا خۆیان بوو لە

ناوهێنانی سەرکردە جووەکانی وەک یەهودا سدیق و ساسۆن دەلال و شائۆل تەویق و یاقووب کۆهین و هەروەها فەردا واقە بپارێزن !) لە کۆبوونەوەیەکی نهێنی سەرکردایەتی حیزبی شیوعی لەماڵی یەهودا سدیق ، لە دەمی عەرەبەکان ئەوە دەبیسترا ، (دەبێت ئەمە زمان و نووسین و گوتاری حیزبی شیوعی تەواو لە زایۆنیزمی جوو پاکبکەینەوە ، !) لەوێدا ساسۆن دەلال وەڵامیان دەداتەوە و دەڵێت (ئەمە بۆ ئەوە ئەم پارتەمان هەڵبژاردووە و هەموومان چالاکانە کاری لە پێناودا دەکەین ، کە پەیوەندی بە ئایدیا و ڕووداوەکانی ئێستای عێراق و جیهانەوە هەیە ، تەشەنەکردنی زوڵم و زۆر و کێشەی چینایەتی و دژە سامی ، نەهێشتنی جیاکاری ئایینی و نەژادی و کۆمەڵایەتی و ئەمەی جوو بە شوێن ئەو ئایدیا گشتگیرەوەین !) ، ئەم کادیرە تا ئاستێکی باش لە سۆشیالیزم و شۆڕشی چینایەتی گەیشت بوو . بەڵام هەر ئەو ڕێژە و لەو کۆبوونەوەیە بە یەکگرتنی سەرکردە کوردەکان و عەرەبەکان ، سەرکردە جووەکان پەراوێز دەخرێن و نەک هەرئەوەندە دواتر بەیاننامەیەک دەردەکەن و دەڵێن ، (ئەندامە جووەکان خیانەتیان لە حیزبی شیوعی کرد بوو ، ساسۆن دەلال لە کۆتایی دەڵێت (ئەوە هیچ لە بیری سۆشیالیزم نەگەیشتوون ، چونکە ئەوەی عەرەب سۆشیالیزم وەک ئایدیۆلۆژییەک بە خزمەتی پرسی نەتەوایەتی عەرەبی خۆتان بەکاری دەهێنن ، بەداخەوە کوردەکانیش کوێرانە دواتان کەوتوون !!) ، یان لە شوێنێکیتر یاقووب کۆهین دەڵێت ،(هاوڕێیان بەو جۆرە سۆشیالیزم لە عێراق هیچ پاشە ڕۆژێکی نابێت !) ، دواجار سەرکردە جووەکان راستییان کرد و خوێندنەوە و پێشبینییەکانیان هاتەدی ، یەکێک لەو سەرکردە جووانەی دوورخرایەوە یان پەراوێز خران ناوی (فەردا واقە) بوو ، کە کچی یاقە یەهودای ملیۆنێر بوو ، کە لەگەڵ هاوڕێ فەهد یەکێک بوو لە دامەزرێنەرانی حیزبی شیوعی عێراقی ، فەرداش لەگەڵ فەهد هاوڕێ و دەخوازی یەکتری بوون ، فەهد لە بەندیخانە بە یەعقووب دەڵێت (من لە ڕێگەی هاوڕێ فەردا یاقە یەهوداوە سۆشیالیزمم ناسی ؟ ئەم کارەی سەرکردایەتی حیزبی شیوعی بە دژی سەرکردە جووەکان شتێک نەبوو جگە لە سازشێک بە دەسەڵات و ڕژێمی پاشایەتی ئەوکات ، ویستی بەمە خۆی لە زوڵم و دژایەتی دەسەڵات بپارێزێ و دوای شکستەکانی دووبارە خۆی ڕێک بخاتەوە ، لەوەش خراتر سەرکردە جووەکانی هەمووی بەگرتن دابوون ! ئە ئەمە حاڵە و ئەحواڵی سەرکردایەتی

حیزبێکی بەناو شیوعی بێت ، ئەی دەبێت وەزعی کادیر و ئەندامەکانی خوارەوە چۆن بن ؟ بەبروای من کێشەکان لە چەند خاڵێک دەبینم ، کۆمەڵگەی کوردەواری چ ئەوکات و چ ئیستاش بە تایبەت ، چینی کرێکار و زەحمەت کیش بچووکترین وشیاری چینایەتیان نییە ، زۆتر لەژێر کاریگەری تەخی ئایین و خۆشباوەڕن بە ئەحزابی ناسیۆنالیستی ، وەک پێویست لە خەباتی چینایەتی شۆڕشی کۆمۆنیستی نەگەیشتوون ، کرێکاران و زەحمەتکێشان نەیان توانیوە لەڕێگەی داواکاریەکان و ناڕەزایەتییەکان لە دەوری حیزب و مافە ڕەواکانی خۆیان کۆببنەوە ، نەک تەنها چینی کرێکار و زەحمەتکێش بەڵکو ، تەواوی کۆمەڵگە بە هەموو چین و توێژەکانەوە تا ئێستا وەک پێویست (مارکس) یان نەخوێندۆتەوە ، مارکسیزم وەک ئایدیۆلۆژییەکی ڕووت مامەڵەی لەگەڵ کراوە ، لە بەرامبەر چەمکەکانی نەتەوە ئایین ڕۆشن نین . حیزبە شیوعی و چەپ و سۆشیالیستەکانیش بە تایبەت ، کادیرە سەرەکیەکانیان ، لەناو جەرگەی ناڕەزایەتییەکانی چینی کرێکاران و زەحمەتکێشان نەهاتوونەتە دەرەوە ، واتە بە مانای وشە ڕابەری کراێکاران و زەحمەتکێشان نین . واتە تەنها بەدوای قەلەباڵەغی کەوتوون ، حیزبی شیوعی عێراق بەدوای هەراو زەنای شۆڕشی ئۆکتۆبەر و حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێڕاقیش بەدوای هاتوهاوارەکانی حیزبی کۆمۆنیستی کەرگەرانی ئێران و مەنسوور حیکمەت کەوتبوون ، هەر بۆیە قسە و پێشهاتەکانی ساسەن دەلال و یاقووب کۆهین هاتەدی و کە ئەوان نە لە سۆشیالیزم گەیشتبوون وە نە حیزبی سۆشیالیستیش ئایندە و پاشەڕۆژێکی هەبوو ، لە کۆتایی ئەم بەشە دەمەوێت زۆر بە کورتی ئەوە بڵێم ، شۆڕشی سۆشیالیستی و چینایەتی ، هەوەدانەکە بە نەمانی کاری کرێگرتەیی و موڵکدارێتی تایبەتی لەڕێگەی بەسەرکەوتن گەیشتنی شۆڕشی سۆشیالیستی و ڕووخاندنی سیستەمی دەرەباگایەتی یان سەرمایەداری و ڕاگەیاندنی دەوڵەتی سوشیالیستی ، وەک ئەوەی لە ساڵی ١٩١٧ بە ڕابەرایەتی شۆڕشی ئۆکتۆبەر و لینین و هاوڕێکانی لە رووسیا ڕوویدا . بەڵام ئەم شۆڕشە سۆشیالیستییە دەبێت دواتر کارەکانی تەواو بکات و بەرەو کۆمۆنیزم بچێت ، واتە کیشەی زەوی و زار و کێشەی و کاروسەرمایە و کێشە ئایینی و نەتەوایەتییەکان و هەموو کێشەکان چارەسەر بکات ، کە گرنگترینیان نەمانی موڵکدارێتی تایبەتییە و گەڕانی بۆ موڵکدارێتی گشتی ، چونکە دواجار هەروەک لینین لە کتێبی (دەوڵەت) دا دەڵێت ، مەفهومی

دەوڵەت بەمانای دەسەڵاتی چینێک بەسەر چینەکی ترەوە ، بە دەوڵەتی سوشیالیستیشەوە بەیە ، دەوڵەتی سوشیالیستیش دەبێت بەرەو کۆمۆنیزم هەنگاو بنێت و وەڵام بە هەموو کێشەکان بداتەوە . بگات بە قۆناغێک کە تیایدا ، چینەکان و جیاوازییەکان نەمابن ، چەوساندنەوە بە هەموو شێوازەکانیەوە بنەبڕ کرابێت ، کۆمەڵگەیەکی ئازاد و یەکسان بەرقەرار کرابێ ، کۆمەڵگە لەژێر سایەی سیستەمێکی مرۆیی بە دروشمی (بە پێی توانا کار بکە بە پێی پێویست وەربگرە !) بەڕێوە بچێت . بەم شێوەیە و لەم قۆناغەدا ، سۆشیالیزم و کۆمۆنیزم و دونیایەکی باشتر مانا پەیدا دەکەن ! .

_ عەشق و تراژیدیایەکی خەمناک

لەنێو ڕۆمانی (خانەقای میرزا) ، بەسەرهات و چیرۆکی عەشقێک دەخوێنیتەوە کە ، بەئەندازەی پانتایی جوانی نێو ڕۆمانەکەی بەرین و فراوانتر کردووە ، چیرۆکی عەشقێکی پاک و بێگەرد لەنێوان دوو کەسی جوان و پڕاوپڕ لە مرۆڤدۆستی و ڕۆحێکی لێوانلێو لە بەرائەت ، ئەو دوو کەسەش ، یەکێکیان شاعیرێکی نوێخواز و ئەویتریش شۆخ و شەنگترین کچی گەڕەک واتە ، جەلالی میرزا کەریم و بەهاری کچی غالیب عەربەت . عەشقەکە وەک ئەوەی بە زمانی فرمێسک نووسرابێتەوە ئاکامێکی مەرگاوی و پڕ لە حەسرەت و ژانی هەیە ، هەروەکو لە پێشدا گوتم دەکرێت ئەم ڕۆمانەی میران ئیبراهام چ وەک کتێبێکی یادەوەری یان کتێبێکی مێژوویی یان وەک ڕۆمانێک سەیری بکەین ، بە بڕوای من ئەگەر تەنها ئەم چیرۆکی عەشقە بە شێوەیەکی درێژتر بنووسرابا من پێموایە نووسەر لە کارەکەی بەهەمانشێوە هەر سەرکەوتوو دەبوو ، هەرچەندە لایەنی یادەوەری و مێژوویەکەش چ وەک شێوازوو تەکنیکێکی جودا گرینگ و تایبەتمەندی خۆی هەیە و نووسەر بەم کارەی داهێنانێکی گەورەی پێشکەش کردووین . سەرەتای عەشقەکە لێرەوە دەست پێدەکات .. جەلالی میرزا بەدوای دایکی دەڕوات بە قوتابخانەی زەهرای کچان ، دایکی دەیەوێت ڕووناکی خوشکی لەو قوتابخانەیە ناونووس بکات ، لەوێدا جەلال پێویستی بە ئاودەست دەبێت ، مامۆستا تا شوێنی ئاودەستەکە دەیبات ، بەڵام لە بەدبەختی خۆی بەنەخوێن واتە دەخینی شەرواڵەکەی بە ناکرێتەوە ،، دواتر کە سەربەرز دەکاتەوە کچێکی شۆخی باڵابەرز لەوێدا ئامادە بێت و جەلال لەودەمە هەست بە تەڕەتی شەرواڵەکەیی و ناوەانی دەکات ، کچەکە یارمەتی دەدات بە

ددانی بەنەخوێنەکەی بە دەکاتەوە ، کاتێک دەچێتە سەر ئاودەستەکە تاڵایی تیا نەمابوو ، کە هاتە دەرەوە کچەکە پێی گوت ، (گوێ مەدە خەرا بەوە بە ماڵەوە ، ئەوە نهێنی نێوان خەم و خەت دەبێت ! ،) ، لەوکاتەیە کچێک بانگی کچە شێخەکە دەکات و دەڵێیت (بەهار ، بەهار) ، جەلال لەوێوە دەزانێت ئەو کچەی یارمەتیدا ناوی بەهار بوو ، ماوەک دوای ئەوکاتە ، لە نەورۆزی ئەو ساڵەدا واتە ساڵی ١٩٤٦ ، جەلال و مالیکی ئامۆزای لەسەر داوای میرزا کەریمی باوکی لەگەڵ غەفوور و عەزیزی برایی و چەند هاوڕێیەکیان لەوانە کاکەی فەلاح ، بەڵێن بە باخەکەی فەرەج بە بەشداریکردن لە ئاهەنگی نەورۆز .
لەوەدا چەند کچەڵەیەک یاپراخ بەسەر ئامادەبووان دابەش دەکەن ، لەنێویاندا یەکێکیان بەهار دەبێت ، کاتێک جەلال یەکدوو یاپراخ هەڵدەگرێت بە نیگایەکی تایبەت و سەیرەوە لە یەکتری دەڕوانن ، بەهار لە جەلال نزیک دەبێتەوە و بە چرپەوە پێی دەڵێت ، (من و تۆ نهێنییەک لە نێوانماندا هەیە !) ، ئیدی لێرەوە سەرەتای عەشقێکی گەورە و ئەفسانەیی دەست پێدەکات . هەرچەندە بەهار دوو سێ ساڵێک لە جەلال گەورەتر دەبێت بەڵام ، بەشێوەیەک هۆگر و عاشقی یەکتری دەبن کە ئامادەی هەموو قوربانییەکن لە پێناوی یەکتریدا ، دووساڵێک دوای ئەمە کاتێک لە بەغدا جەلالی میرزا کەریم کامیرایەک بە جەلال دەکڕێت ، جەلالیش کە دەگەڕێتەوە یەکەمین وێنە ، وێنەی بەهاری دوەبەری دەچرکێنێ ،، ڕۆژ لەدوای ڕۆژ عەشقەکەیان پەرە دەسەنێت ، کاتێک نامەی غەفووری برایی و بڵاوکراوەی حیزبی شیوعی بە ماڵانی گەڕەک دەبات ، جەلال هەمیش یەکەمین ماڵ بە ماڵی بەهاری دەبات ، جارێکیان بەهار بە یەکەمینجار لەناو پەڕۆکەک حەوت دەنکە نوقڵی ڕەنگاوڕەنگی پێچاوەتەوە بە دیاری دەیدات بە جەلال ، چونکە دەزانێت جەلال زۆر حەزی لەو نوقڵانەیە ، ئیدی عەشقەکەیان بە ئەندازەیەک پەرە دەسەنێ و کاریگەری لەسەر جەلال دادەنێ تا ئەو ئەندازەیەی وردە وردە مەیلی بە خواردن کەمتر دەبێت و کێشی بەرەو دابەزین دەچێت .
کاتێک جەلال لە تەمەنی حەڤدە ساڵیدا یەکەمین شیعری بە گۆڤاری گەڵاوێژی ئەوکات دەنێرێت ، دوای ئەوە لای بەهار باسی دەکات ، بەهاریش بەڵێنی ئەوەی پێدەدات گەر بڵاوبێتەوە ماچێک قەرزاری دەبێت ، جەلالیش لەخۆشی ئەوەدا زۆرترین شیعر بە ڕۆژنامە و گۆڤارەکان دەنێرێت . عەشقەکەی بەهار هەندە گەورە و کاریگەری بەسەر جەلالەوە هەیە بۆیە لەپاڵ هەستە نەتەوەیی و چینایەتییەکان ، خۆشەویستی بە بەهار دەبێتە

یەکێک لە هۆکارە سەرەکییەکان بۆ نووسینی شیعرەکانی ، ئیدی
عەشقەکەیان بە ئەندازەیەک پەرە دەسەنێت گەنج و لاوانی گەڕەک
هەموو بە عەشقی جەلال و بەهار دەزانن . جارێک کەمالی حازم
بەگ لەگەڵ کەسێک بە ناوی فەریدە ڕەش ، ڕێگە بە جەلال دەگرێت
و پێی دەڵێت (واز لە بەهاری غالب عەربەت بێنە ، بە خوا
پێت دەڵێم تەنیا ئەوەندە و بەس !) ، هەر لەبەر ئەم عەشق
کەمالی حازم بەگ ، جەلال و غەفووری برای بە گرتن دەدات و
یەکسەر بە بەغدا دەیان گواستنەوە ، دوای بەربوونیان جەلال
بەهار دەبینێت ، بەڵام بەهار جیاوازە تەنانەت ناوێرێ ماچی
بکات ، لێوەکانی دەلەرزن ، ئەوەی بۆ باس دەکات کە ، کەمالی
حازم بەگ ئەوە بۆ چوار جارە دەنێرێ بۆ داخوازی و دەڵێ (
وابزانم ئەوجارەیان هەڕەشەیان لە باوکم کردووە !) ، جەلال
کە ئەمە دەزانێت زۆر دەڵتەنگ و پەرێشان دەبێت . داوا لە
باوکی دەکات بڕۆن بۆ داخوازی بەهاری غالب عەربەت کە
دەخوازی یەکترین . میرزا کەریم ڕازی دەبێ و لەگەڵ مستەفای
برای واتە مامی جەلال و جەلال خۆی دەڕۆن بۆ داخوازی بەهار .
بەهار باوکی لەماڵ نابێت بەڵام ، بەجلێکی نیمچە ڕووت
دێتە لایان ، جەلال و مامی و باوکی سەریان سووڕ دەمێنێ ،
شێوازی قسەکردنیشی گۆڕیبوو ، ئەوانیش هەڵدەستن و ماڵی
بەهار جێدەهێڵن ، لە ڕێگادا ، باوک و مستەفای مامی پێی
دەڵێن (ئەگەر ئەو کچە ببێتە خێزانت ئەمە کەسوکارت نین !)
جەلال لەم خۆنواندن و ئەو کارەی بەهار سەری سووڕما بەڵام ،
خوێنەر لە کۆتایی ئەوەی بۆ ڕوون دەبێتەوە کە بەهار بۆیە ،
ئەوکارەی کرد تا لەوکاتەدا گیانی (جەلال و باوکی)
بپارێزێت چونکە لەلایەن کەمالی حازم بەگەوە هەڕەشەیان لێکرا
بوو !. جەلالی میرزا کەریم وەک غەفووری برای هەندێ دلسۆز و
خەمخۆری بیروباوەڕ و هاونیشتیمانیان بوو ، بۆیە هەمیشە سجن
ماڵی دووەمیان بوو ، لە ساڵی ١٩٦٣ جەلال لە سجنەوە نامەیەک
بۆ مامۆستا یاسینی هاورێی دەنیرێت تا بیگەیەنێتە دەستی
بەهار ، بەڵام مامۆستا یاسین لەوکاتەدا چاوی بڕیوتە بەهار
و لەلایەن خۆیەوە وەک زۆربەی کوڕانی گەڕەک خۆشی دەوێت ،
هەندێ سەرسام دەبێ بە نامەکە نایدات بە بەهار ، نامەکە وەک
خۆی دەنووسیتەوە و ناوی خۆی لە ژێرەوە دەنووسێت ، بە
هاوڕێکانی دەڵێ کە خۆی ئەو نامەیەی نووسیوە و بۆیان
دەخوێنێتەوە ، بە تایبەت زۆر بەم چەند دێرە سەرسام بوو کە
لە نامەکەدا دەڵێت ، (ئەگەر ئەمجارە بێمەوە ، ژوورێکت لە
شار ، لە دەمەدا بە چراخان دەکەم شەو و ڕۆژ ڕووناک بێت

بەهار ، تا پێکەوە پیرو خەڕۆ ئەبین ، شیعرت بۆ ئەهۆنمەوە
..) ، مامۆستا یاسین حەزی دەکرد خۆی ئەم چەند دێرە بۆ
بەهار بخوینێتەوە ، بەڵام لە هەوڵەکانی سەرکەوتوو نا بێت ،
چونکە بەهار تەنها دڵی بە جەلالی میرزا کەریمەوەیە ،
مامۆستا یاسین جارێک دەچێتە ماڵی بەهار دەفتەرە شیعرەکەی
جەلال وەک ئەمانەتێک لایەتی و دەیگەیەنێتە دەستی بەهار ، بەر
لە ڕۆیشتن ئەوەشی پێ دەڵێت کە جەلال نامەیەکی بۆ نووسیوە
دەڵی ، بمبوورە کە بەدەستم نەگەیاندووی ، بەهاریش قسەکەی
پێ دەبڕێت و دەڵێت (هەموو شتێک دەزانم ، تۆ خۆت سەغلەت
مەکە و ئاگات لە دڵی خۆت بێت ، هاوڕێکانت و دەیان کوڕی ئەو
شارە هاوشێوەی ئەو نامەیان فڕێدابووە حەوشەکەمان ، هەموو
نامەکان لەیەک ئەچوون ، زانیم ، چونکە پێشتر ئەو قسانەم لە
جەلال بیستبوو !) . هەر لە پایزی ئەو ساڵە جەلال لە
بەندیخانە ڕزگاری دەبێت و دەگاتەوە سلێمانی ، بەڵام چی دوو
هەواڵی ترازیدی و ئێجگار خەمناک دەبیستێت ،، یەکەم مردنی
حەلاوەخانی دایکی بوو ، دووەم خۆ سووتاندنی بەهار دەبێت .
ک□ □□زی مەنعەتە جەولەکە بەهار و حەلیمەی دایکی خۆیان
دەسووتێنن ، دراوسێکان بەر لە خۆسووتانی بەهار و دایکی
گوێیان لە دەنگی چەند پیاوێک دەبێت لە ماڵەکەیان ،
هەرچەندە بەهار بە سووتاوی خۆی لە پەنجەرەوە ڕزگار دەکات و
بە ژێرکراسەکەیەوە و ئەویش بەسەر جەستەیدا تواوەتەوە ،
ماوەیەک لە نەخۆشخانەش دەمێنێتەوە و لەو کاتەدا جەلال
سەردانی نەخۆشخانەش دەکات بەڵام ، بە شێوەیەک شێواوە کە
ناناسریتەوە ، دکتۆرەکانیش لە مانەوەی لەنێو ژیان نائومێد
دەبن ،، ئەو کارەساتە ژیان لەبەرچاوی جەلال تاریک دەکات و
ناتوانێ لە سلێمانی درێژە بە ژیانی بدات و ئیتر ئەو شارە
جێدەهێڵی و ڕوو دەکاتە بەغدا و چەند ساڵێک لەوێ دەژی . لە
بەغدا خەریکی نووسینی شیعر و کاری میدیایی دەبێت ، بەڵام
لەوێش وەک کەسایەتیەکی شیوعی لە هەڕەشە و چاودێری کردنی
پۆلیس بێبەش نا بێت ، تا دواجار لە ترسی گیران بەغداش
جێدەهێڵێ و دەگەڕێتەوە سلێمانی ، لە سەردەمی شۆڕشی ئەیلوول
ڕوودەکاتە شاخ و لەوێش وەک پێشمەرگەیەک و شاعیرێک و
میدیاکارێک کاری خۆی دەکات ، دوای کۆتایی هاتنی شۆڕش
ڕوودەکاتە هەندەران و لە ئەمریکا دەگیرسێتەوە . لە
ئەمریکاش هەر خەریکی کاری نووسین و لەگەڵ بەهار و
یادەوەری□کانی دەژیت . شەوێک دەچیتە باڕیک و بەدەم
خواردنەوەی وێسکی سەری گەرەم دادێ و چاو بە چواردەوریدا

دەگەڕێ لەلای ڕاستییەوە کچێکی قژڕەشی پێست سپی دانیشتبوو ،
جەلال بە سرنجەوە لێی دەڕوانی ، دواتر هەر بەدەم هەڵدانی
پەڕەکانی دەفتەرە بچووکەکەی گیرفانی دەردێنێ و بەیادی
بەهار و ڕۆژانی ڕابردوو دەستدەکات بە نووسینی پەخشانە
شیعرێک کە بەو شێوەیە دەست پێدەکات ، (ئەمشەو دەم نوقمی
ئاخ و حەسرەتی لافاوەکە و نانیشتەوە ، ئاودامانم شڵەکراوەی
تەنوورەکە و ناکوژێتەوە … لە کۆتاییش دەڵێت ، ئیتر
هیواکانم دەبنە پەلە مەل و بە ئاسمانی کوردستانی پڕ ئاشتیا
بالدەگرن و هەر هەڵدەفڕن ،، هەڵدەفڕن و هەڵدەفڕن !) .
دواتر دواقومی ویسکییەکەی هەڵدەدات و دووبارە لە کچەکە
دەڕوانێتەوە ، کچەکە تەمەنی بیست ساڵێک دەبێت و لە
بەرچاویدا ببوو بە بەهار ،، ئەوەی هاتە بەر گوێ کە هەموو
جارێک لێی دەپرسی جەلال گیان چیت نووسیوە ؟ هەستاوە سەرپێ
پاکەتە جگەرەکەی هەڵگرت و چوو لە شانی کچەکە وەستا و داوای
لێکرد کە دەتوانێ لەلایەوە دابنیشێت ، کچەکەش گوتی فەرموو ،
خۆیان بەیەکتری ناساند کچەکە گوتی من (سپرینگ) ! ئەی
خودایە ئەوە چی دەبیستێت ، هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا و لە
دڵی خۆیدا گوتی ئەوە بەڕێکەوت نییە ، ئە سپرینگ یانی بەهار
ژنەکە هەست بە باری دەروونی و شپرزەیی جەلال دەکات ، لێی !
دەپرسێت ئەوە چیتە ، ئەویش دەڵێ (ناوەکەت سەرنجڕاکێشە !)
، ئیتر دوای دەستخستنە نەو دەستی یەک هەردووکیان خۆشحاڵ
دەبن و دواتر بەیەکەوە دەخۆنەوە و قسەدەکەن ، لەڕێدا
نووسەر زۆر وریایانە وەک چەند شوێنی تر بەریەککەوتنی زۆر
نایاب و سەرسوڕهێنەری پێ چێژی داهێناوە کە جوانکاری زێتری
بە دیمەنەکان بەخشیوە ، زێتر لە سێ پێکیان خواردەوە ،،
دوای هەندێک بەدەنگی دواتر کچەکە باسی ئەوەی کرد کە
بە نیازی سەفەر و گەشتە بە چەند وڵاتێک دواتر گوتی بە نیازم
بڕۆم بۆ بەغدا ، بەڵام جەلال گوتی ئێستا لە عێراق جەنگە و
باشترە نەڕۆیت ، پرسیاری زێتر لە یەکتری دەکەن و کات درەنگ
دادە ، کچەکە بەرلەوەی بڕوات ژمارە تەلەفۆنی خۆی بە جەلال
دەنووسێت و ڕوومەتی جەلال ماچ دەکات و باوەشی پیا دەکات و
دەڕوات ، جەلالیش هیچ ناکات و تەنها لە دواوە سەیری دەکات و
پاشان ئەویش دەڕواتە دەرەوە ، لە ژێر ڕووناکی گلۆپەکان
سەیری کلووە بەفرەکان دەکات ، لەناکاو لە پشتییەوە گوێی لە
دەنگی ئوتومبێلێک دەبێت فریای ئاوڕدانەوەش ناکەوێت و
دەکەوێتە ژێر ئوتومبێلەکە و بەسەر پشتیدا تێدەپەڕێت ،
لەوکاتەدا گوێی لە تەکشکانی ئێسقانەکانی لەشی خۆی دەبێت ،

ل هشخی دچت و دواتر ل نخشخان خی د بینتو ، دواتر بی دردکوت شوفرک سپرینگ ئو کچی ئو شو بوو ب هاوی ، ئیتر لر بدوات جلال دبت ب کسکی تکشکاو و نو مرق ،، ئم شکانی پراسووکانی و ئازارکانی پشتی تا کتایی ژیان ب دستیی دنان و ل زر شت محروم و ببری دکات ، یکک لوان ک ناتوان جارکیتر کاری سرجیی بکات ، دوای تپبوونی چند ساک و مانو ل غریبی و دوای وودانی ئم کارسات ، ب ناچاری ب زگاربوون ل دست ئم ئازار و تنیایی دیوت داخوازی کسک بکات ب ناوی (ووناکی کچی جمال بختیار) ، ک هم کچک و هم باوکی ب خشحایو ازین بام ، جلال لبر ئو هکاری وزعی جستی بدنگی لدکات و دواتر کچکش ل جلال نائومد دبت هاوسرگیری لگ کسکیتر دکات ، ئیتر جلال لگ نووسینی شیعر و یادوریکانی و عشق غمگینکی ل غوربت و دونیای تنیایی ژیان بسر دبات ، بدم خواردنو زرجاران بیر دکاتو و دکوت نو دونیای خیا ، زرجار ل خی دپرسی ،، ئگر زومیان ل بهار نکردای و ئوا مام زامن ب تاهتای مائاوایی ندکرد و جلوی ژیان ویژدانی مرقکان لو شارددا نگی سروشتی خیان دنواند ، منیش بوجر ل ژیان نائومد ندبووم و واتم ب جندهشت !) . چ کارساتک ، شاعیرکی داهنر و نوخواز بو هست ناسک و شاعیرانی خیو تا کتایی ژیانی لنو ژیانی بنی و تنیاییدا بمنتو ، ب ئاهی عشکی ناموراد و خمناک سربنتو . عشقک لنو کوور ی کارساتکان سری هدابی و ب توونلی ئازارکان تبوو ب و لدواجاریش ب پانتاییکانی تراژیدیترین خا گیشتب .

_ جلالی میرزا کریم و گرووپی وانگ و توژک لگ شرک بکس

لم بشدا دمانوت باسی سرهدانی گرووپی وانگ بکین ، هاوکات ل و کاریگری جلالی میرزا کریم ، وک کسکی سرکی و دامزرنری ئم وت نویی ئدب ، ل سای ۱۹۷۰ لگ چند هاوییکی لوان (حسن عارف ، شرک بکس ، کاک مم بتانی ، جمال شاربازی …) گرووپی وانگ وک وتکی نوی ئدبی و شیعری ادگین، تنانت بایانامی وانگش جلالی میرزا کریم خی

دەینووسێت ، وە دوای ڕاگەیاندنی ڕوانگە گۆقارێک بە ناوی
ڕوانگە سێ ژمارەی لێدەردەکەن بە قەڵەمە نوێخوازەکان ،
هەرخەی سەرپەرشتی دەکات و سەرنووسەری دەبێت . بەڵام ئەوەی
مێژوو و نووسەران و شاعیران باسی دەکەن ، زێتر شێرکۆ بێکەس
وەک خاوەندارێتی ڕوانگە و کەسی سەرەکی ئەم گرووپە
دەرکەوتووە ، مەبەستمە ئەوە بەڵام کاتێک ناوی ڕوانگە
دەهێندرێ یەکسەر وێنەی شێرکۆ بێکەس دیت بە خەیاڵە و
بیرکردنەوەی کەسەکان ، لە چەندین دیمانەش شێرکۆ بێکەس کە
باسی ڕوانگەی کردووە بەم شێوە سەرەکی و داینەمۆیە باسی
ڕۆلی جەلالی میرزا کەریمی نەکردووە ، ڕاستە ڕاناوی ئەمەی
بەکارهێناوە بەڵام ، وەک پێویست ناوی جەلالی میرزا کەریم
نەهاتووە وەک یەکێک لە خاوەندارێتیە سەرەکیەکانی گرووپی
ڕوانگە . جەلالی میرزا کەریم هەم تەمەنی لە شێرکۆ گەورەترە
هەم ئەزموونەکی زێتری هەبوو ، لەو سەردەمانە شێرکۆ شیعری
خۆی پێشانی جەلالی میرزا کەریم داوە کە ڕەئی ئەوی بە گرینگ
بووە ، کە ئەمەش شتەکی زۆر ئاسایە لە نێوان شاعیرەکان .
جەلالی میرزا کەریم هەر لەسەرەتای شیعر نووسینیەوە خەونەکی
گەورەی هەبووە بە داهێنان . کەسەکی بزیو و چالاک بووە . لە
ساڵی ١٩٥٨ کاتێک دوور دەخرێنەوە بە بەسرە لەوێندەرە لە
ڕیگەی خوێندنەوەی شیعر و کتەبەکانی ، بەدر شاکر سەیاب و
نازیکە مەلائیکە و عەبدولوەهاب بەیاتی ، ئاسە و بیرکردنەوەی
بە شیعر و نوێگەری فراوانتر دەبێت و دواتریش هەریەک لەو سێ
شاعیرە نوێخوازە عەڕاقیە هەر یەکەو لە شوێن و کاتی جیاواز
دەبینێت و دەبێت بە برادەریان ، بەتایبەت دیدارەکەی لەگەڵ
بەدر شاکر سەیاب دا ، کە بە یەکەوە گفتوگۆ لەبارەی نوێخوازی
و بەتایبەت ڕەخنە لە حیزبی شیوعی و واتە دەوری نەگەتیقی
ئایدیۆلۆژیا و حیزب بەسەر ئەدەب و شیعر تایبەتتریش قسەکردن
لەبارەی شاعیر و ئازادی شیعر نووسین ، ئەم ڕەخنە و
قسەوباسانە سەرنجی جەلالی میرزا کەریم ڕادەکیشن ، ئەوەش
دەبێتە (هەوێنی بیری بزووتنەوەی ئەدەبیی ڕوانگە) . ئیدی
لەوە بەدوا بیر لە بزووتنەوەیەکی نوێی ئەدەبی دەکاتەوە بە
ستایل و زمان و ئاسەیەکی نوێوە ،، بە ئەم مەبەستە لە
هەوڵەکانی بەردەوام دەبێت ، لەگەڵ زۆرێک ئەدیب و
نووسەرەکان وتوێژ دەکات و دانیشتن و کۆبوونەوە ڕێک دەخات ،
بە نموونە جارێک تایبەت دەچێت بە هەولێر هەروەک لە نێو
یادەوەریەکانی هاتووە و دەڵێت (مەبەستی چوونم بە هەولێر ،
بەجگە لە میوانداری هاوڕێکانم بە تایبەت جەمیل ڕەنجبەر ،

گۆڕینەوەی بیرورا بوو دەرب□ارەی ڕوانگە ، کە تاوەکوو ئەو
ڕۆژانە تەنیا خەیاڵ بوو) ، یان لە شوێنێکی تر لەنێو
ڕۆمانەکەدا جەلالی میرزا کەریم دەڵێت (ئەو شەوە من و شوکر
مستەفا عەبدوڵا و جەمیل ڕۆژبەیانی میوانی عەلائەدین سەجادی
بووین ، باسی دامەزراندنی کۆڕی زانیاری کوردیان بۆ کردم ،
داوایان لێکردم لەگەڵیاندا بەشدار بم و تەنانەت ببم بە
ئەندامیش . منیش باسی بزووتنەوەی ڕوانگەم بۆ کردن ،
عەلائەدین سەجادی گوتی ، ئەگەر ئەوە سەربگرێت ، خەونی
هەموومان دێتە دی !) . ئیدی لێرەوە بۆمان دەردەکەوێت ،
بەردەوام لە هەوڵدان دابووە بۆ بزووتنەوەیەک یان گرووپێکی
نوێگەر دواتر هەوڵەکان سەردەگرن و گرووپەکە ڕادەگەینن .
جەلالی میرزا کەریم ئەو کاتەی لە ئەمریکا دەژی بەر لە
گەڕانەوەی بۆ کوردستان بە چەند ساڵێک ، چوارشەمەیەکی وەرزی
هاوین تەلەفۆنێکی بۆ دێت لەلایەن (جەمال بەختیار)ەوە پێی
دەڵیت ، شێرکۆ بێکەس دێت بۆ ئەمریکا و برادەران پێیان خۆشە
تۆش ئامادە بیت ، ئەویش ڕەزامەندی پێشان دەدات بۆ
ئامادەبوون لەو ڕۆژەدا ، ئەو ڕۆژە لە شارەکەی خۆیان بلیتی
فڕۆکەی بڕی بۆ واشنتۆن ،، ڕێگاکە بە فڕۆکە پێنج کاتژمێر
بوو ، لە کتێبخانەی فڕۆکەخانە کتێبێکی (ئێنگریت یۆنگەر)
ژنە شاعیرێکی ئەفریقای باشوور دەکڕێت ، وەک خۆی دەڵیت کە
لە بەغدا تەنها ناوبانگی ئەو شاعیرەی بیستبوو ، هەر لە
هۆڵی چاوەڕوانی ، ژیانامەی ئێنگرێت دەخوێنێتەوە ، کە
دەگاتە ناو فڕۆکەش دەست دەکات بەخوێندنەوەی کتێبەکە ،
یەکەم شیعر بەوە دەست پێدەکات بەناوی (ئەو منداڵەی
سەربازێک لە نیانگا کوشتی) شیعرێکی سەرنجڕاکێش و نایاب
دەبێت ، هێندە کاریگەر دەبێت هەر ئەوکات دەیکات بەکوردی ،
دواتر خەیاڵ دەیباتەوە و بیرۆکەی شیعرێکی بۆ دێت و هەر
لەتەنیشت شیعرەکەی ئینگرێت یونگەرەوە دەنووسێت ..

ئەو منداڵەی لە گەرمیان سەربازەکان کوشتیان
ئەو منداڵە نەمردووە
ئەو منداڵە مستی بۆ دایکی هەڵبڕیوە
کوردستان هاوار دەکات ، بۆن هاوار دەکات
بۆ ئازادی دەر و دەشت
لە دڵی گەمارۆدراوی شارەکاندا
ئەو منداڵە بووەتە سێبەری سەربازەکان
پاسەوانە بە چەک و زریپۆش و دارەوە
لە هەموو کۆبوونەوەیەکی یاساداناندا ئامادەیە

لە پەنجەرەی ماڵەکانەوە لە دڵی دایکی ئەڕوانێت
ویستی لەژێر خۆردا یاری بکات لە گەرمیان لە هەموو شوێنێک
ئەو منداڵە گەورە بووە و بە هەموو کوردستاندا ئەگەڕیت
ئەو منداڵە بووەتە خێوێک و تەواوی جیهان دەگەڕێت .

ئیتر دوای ئەوە دەکەوێتە نێو خەیاڵی کارەساتەکانی هەڵەبجە و ئەنفال و هەستێکی نائومێدانە دای□گرێت ، چەندجارێک دەگەڕێتەوە سەر ئەو شیعرە و دەیخوێنێتەوە ، دەگاتە فڕۆکە خانەی واشنتۆن ، لە دووری پێنج سەد مەترێک لە هوتێلێک بۆ ماوەی پێنج شەو ژوورێک دەگرێت ، لە ئیوارەوە تا یانزەی شەو دەخەوێت ، سەعات دوانزە لە فڕۆکەخانە ئامادە دەبێت ، خۆیی و دەسکە گوڵێکی سوور ، لەو ماوە چاوەڕوانییە ئازارێکی زۆری دەبێت ، نزیکەی دە کەسیتریش لە ژن و پیاو لەوێ ئامادەن بۆ پێشوازی ، سەعات سێی شەو شێرکۆ دەگات ، خەڵکەکە بە پیریەوە دەچن ، شێرکۆ کە دەیبینێت یەکسەر دەیناسێتەوە و باوەش بە یەکدا دەکەن و گوڵە سوورەکەی پێشکەش دەکات ، دواتر بە شێرکۆ دەڵێت ، زۆر هیڵاکم ئازارم زۆرە ، ئەوە کارتی هۆتێلەکەم سبەی دوو سبەی کەی کاتت هەبوو چاوەروانت دەبم ، ڕۆژی دواتر شێرکۆ بێکەس دەگاتە هۆتێلەکە ، کاتێک دەگات جەلال ویسکی و لیمۆی لەسەر مێزێک دانابوو پێش گەیشتنی شێرکۆ ئەم دەستی بە خواردنەوە کردبوو ، سەرەتا بە ڕووداوەکانی کوردستان دەست پێدەکەن و بە تایبەت هەڵەبجە و ئەنفال ، شێرکۆ بێکەس شیعری (عومەری خاوەر)ی بۆ دەخوێنێتەوە . بەدەم خواردنەوە لە قسەوباسەکانیان بەردەوام دەبن ، بەیەکەوە بوتلێک وێسکی تەواو دەکەن و هەر بەردەوام دەبن . سەرەتا جەلال باسی کتێبی (پەریننامەی) جەمال شارباژێری دەکات ، کە لەسەر بڵاوکردنەوەی ئەم کتێبە لەلایەن براکانی کچەکە سەروگوێلاگی جەماڵ یان شکاندووە ، بەشێرکۆ دەڵێ ، ئەوکاتیش تۆ و جەماڵ دانووتان بەیەکە نەدەکوڵا ، شێرکۆ دەڵێ لەگەڵ حوسێن عارفیش باسی ئەو بابەتەمان کردووە و من ئاگاداری نەبووم و بەڵکو زۆریشم پێناخۆش بوو ، دواتر بابەتەکە دەگۆڕێت ، کتێبەکەی مارگرێتی پێشان دەدات و هەندێک باسی شاعیرەکە و شیعرەکانی بۆ دەکات پێشنیاری بۆ دەکات کە بیخوێنێتەوە ، شێرکۆش بە پێکەنینەوە دەڵێ ، جا بە ئینگلیزییە مەگەر تۆ بۆمی بخوێنیتەوە ، ئیتر دوای تاوێک بێدەنگی ، جەلالی میرزا کەریم بە شێرکۆ دەڵێت ، ئێستا تەنها خۆم و خۆتین ، تەنها وەکو دەردە دڵ با باسی ئەو ڕۆژە بکەین کە وەک یادەورییەکی تاڵ لەنێو خەیاڵم ماوەتەوە ، دەیەوێت

هەرچی لەدڵی دا هەیە بۆی باس بکات ، گلەیی و دەردەڵ ، دەبێ چ ناسۆر و خەمناک بێت ئەو دەمانەی شاعیرێکی بێبەش لەژیان و لە شیعر و لە نیشتیمان و لە عەشق و لە ساتە جوانەکانی ڕامووسانی ، شاعیرێکی نائومێد و جەستە تیشکاو و خەون و هیواکانی تێشکاو ، دەبێ چەند بەسۆ بێت هەڵڕشتنی دەردەدڵ و گلەیی لە شاعیرێکی هاوڕێ و هاوبیر لە گرووپێکی نوێخواز ، گلەیی لە شاعیرێک کە وەک چرایەک لەنێو شیعرەکانیدا بۆ میللەتەکەی دەسووتێت و ئێستا لە شوێنێکی بەرز و بڵندی داهێنان دایە ؟! جەلال ڕاست و ڕەوان دێتە سەر باسی یەکەمین میهرەجانی شیعری کوردی کە لە بەرواری ۲۲/۳/ ۱۹۷۲ لە کەرکووک لە قوتابخانەی ئیمام قاسم بەسترا بوو ، پێی دەڵێت ، شێرکۆ گلەییم لێت هەیە کە تۆو عەبدوڵا پەشێو و هاوڕییانی تر ، بەو بڕیارانە ڕازی بوون کە لەسەر بیروڕای جیاواز و ڕەخنەگرتن ، ڕێگە بە من و جەمیل ڕەنجبەر و چەند شاعیرێکیتر نەدرا لەم میهرەجانە بەشدار بین ، ئێوە نەک هەر ڕازی بوون بەڵکو شانازیشتان پێوە دەکرد ، ئێوە لە ژوورەوە و ئێمەش لە حەوشەکە ، دەبوو هەڵوێستتان ه□بیا و بەم بڕیارانە ڕازی نەبن ، بە تایبەت تۆ کە ئەندامێکی کارای ڕوانگە بووی . واتە بە سیاسی کردنی میهرەجانەکە و کۆنتڕۆلکردنی لەلایەن کەسان و لایەنێکی دیاریکراوەوە . شێرکۆ بێکەسیش وەڵامی دەداتەوە و دەڵێت ، بڕوا بکە لە بڕیارەکان هیچ دەستی ئێمەی تیا نەبوو ، (مارف خەزنەدار) بەرپرسی میهرەجانەکە بوو بڕیارەکان بڕیاری ئەو بوون ، پاشان (بیرکردنەوەی ئێوە تێگەیشتنی زۆرگران بوو ، هەروەها حیزبی شیوعیش لەبەرەی گەلدا نەبوون هاوپەیمانی بەعس بوون ، ئیتر تۆ و جەمیل و هاوڕێیانیتر باجەکەتان دا ، ئەمە لەساڵی ۱۹۷۲ بوو ، کە هەموو کورد گۆرانی بە با□□ای (مستەفا بارزانی) و حوکمی زاتیدا هەڵدەدا ! ، دەزانی کاتی خۆی لە شاخ جەمیل ڕەنجبەر هەمان گلەیی لێکردم ، ڕەخنەکەی جەلالی میرزا کەریم ، لە دەستەی بەڕێوەبەری میهرەجانەکە نەبوو ، زیاتر ڕووی لە شێرکۆ و یەکدوو شاعیری تر بوو ، چاوەڕێی دەکرد هەڵوێستیان ه□بیا و هاتبانە دەرەوە و بەشداریان نەکردبا یان ڕێگربان لە چوونە پێشی بڕیارێکی سیاسی لەم چەشنە ، چونکە هۆکاری بەشداری نەکردنی هەندێک لە شاعیرە بە تواناکان . هۆکاری ئەدەبی و شیعری و زمانەوانی ، یان ستایل و ناوەڕۆک نەبوو بەڵکو ، زێتر هۆکارەکە سیاسی بوو ، ئەمەش بۆ کەسێکی نوێخواز و داهێنەری وەک شێرکۆ نا بێت قەبووڵکراو بێت ، جەلال لە

شونکـــدا دـــت (لو میللت نگبتتـــر نیی ، ک
شاعیرکانی وک کسانی سیاسی و بازرگان بیر دکنو !)
،لپشتی ئو دربین ئومان پدت ک ، جلالی میرزا
کریم چند شاعیرک بوو ک لنو ووبری شیعر ئازاد
بوو و نکوتت ژر هیچ هزکی درکی ب ئایدیلژیی
مارکسیسیکی خیشیو ، ئـــازادی نووســر هکارک ب
یاخیبوون و نوگری نووسر ، کسک ئازاد نب ناتوان
یـاخی بت ، کسکیش یـاخی نبـت نـاتوانت داهنرکـی
نوخواز بت . جلال ل جانتاکی فایلکی زرد دردهن
دت ،(ئو دربارى میهرجانی شیعرییکی کرکووک
بناونیشانی : ل یکم میهرجانی شیعری کوردی ل کرکووک
چـی ووییـدا ؟ ب نیـازم بیکـم ب کتبـک !) . ورد ورد
بیکو سیری لاپکانی فایل زردک دکن ، جلال دت
سر شیعرکی جمیل نجبر بناوی (لک زیتون ل گژاوی
خونـا) ، ستایشی شیعرک دکات و دواتر دت ، ئوش
شیعرکی عبدوا پشو من نامووت براوردیان بکم ، بس
توخوا ئو شیعری جمیل نجبر هی ئو بوو ، سانسر
بکرت و گی پنـدن باوبکرتو ؟ شرک دت جلال ب
عقلی ئستام با بگومان ازی نـدبووم و بیرکردنوی ترم
دبوو ل هـمانکات دانبوش دادنت ، ک شیعرکی پشو (
هنـدک وان ب منـدان) ل ژـــر کـاریگری بیـرکی
شیعرکی ت بناوی (نمر) ک سای حفتا ل ژمار ششی
هاوکاری باوت کردو ، دبوو سرچاوکی ئاماژ پکردبا ،
کاتی خی ئو گلیـیم ل پشو هبوو ، جلال دت ئی ،
ناونیشانی (شونامی دـدارکی تینوو) ، لگ (شونامی
شـــاعیرکی تنـــوو .. !) ، دوای ئوش جلال مـــن پشلـــی
بیانامی وانگم نکردوو ، ت ئوت بیرچوو هموومان
بجرـک ل جرکـان لژــر کـــاریگری بیـرکـــردنوی ئو
سردمیا بووین ، ئی ل گوتاری وانگ نهاتوو (پیشی
شیعر نووسین کارگیش ، ششگیش و جنگاوریش !) ،
جلالیش دت لویا لگتام ، گوتاری وانگ هندی (
بلاغکی نتویی و سربازی بوو ، هند ئدبی و هونری
نبوو) ، بردوام دبن ل سیرکردنی لاپرکان ، شرک
دـــت ، جلال پککــی تـرم ب تک ، ئســتا دیت ســر
براوردکردنی شیعرکی خم و خیشت با خم ئامادکم .
جلالیش دت ، با ئوی خمان نهنی بت لنوان خم و
خت ، ئوندم بس ک توانیم وک دوو هاو و دوو شاعیر

ووبروو ئوت پبم ، (ک میللتانی دونیا بی خاونی
زمان و فرهنگ و هونری سنی خیانن چونک مرقی خاون
هویستیان هی و تا سر ئسقان لگ یک استگن !) .
شرک ت زووو پشتت کرد وانگ و دواتر هر لشی پشیمان
بوویتو ، شرک بکسیش گوتی ، جلال نابت ئوت لبیر
بچت (ک ئم باس ل شیعری برگری و ششی ئیلوول و ب
تایبت بیانی یازدی ئازار دکین) ، ئوش دت ک
ئویش بشداری ل ششی ئیلوول کردوو و ادیی ششی
بو بردوو و ب ژنامی برایتی نووسیو ، جلال
دبینت شرک مست بوو ، فایل زردکی لور دگرت و
پی دت ، ت تاز بووی ب پغمبری میللتک من شی
تم پناکرت ، ت خاونی شیعری (سوتماک)یت ، هرچند
خنی لو شاکارش دگرت و دت ، لاینگر بوویت و شیعرت
ب زرکس نووسی و ناوی ششگت خستن پا ک دستیان
هبوو ل شی براکوژیدا ! یان روایتیدان ب وشی شهید
ل شیعری کوردیدا . شرک بکس ل وامدا دت (جلال
ت پش ئوی شاعیر بیت و ششگ و کسکی چپی بون
بوویت) ، لردا شرک دان ب چند راستییک دا دنت و
دت (ب بیرت دت ک یکمجار یکتریمان بینی ، داوات
لکردم بخونمو ! ، هموو ژ بدوام ئگایت و کتبت
ب ئهنام ! من ئوسا ن شاعیر و ن سیاست هیچیانم ل
خیادا نبوو ، ت تووشی ئم درد سریت کردم ! وانگش
بیرکی ت و عبدولا عباس بوو ، بیانامکش خت نووسیت
!) ، لوش زتر دوات و دت (ب ، من ئوسا تمنم
چوارد سا بوو ، هموومان بخیلیمان ب ت دبرد ، ت
کسکی ئازا و چاو نترس بوویت ، هروها ، بهاری عربت
، جوانترین کچی شاری سلمانی عاشقی ت بوو !) ، ئوش
قدری ت بوو ک ل دووری نیشتیمان کوتیی ژر ئتمبل
و بو ژ گیشتیت ! . لردا وتوژکیان کتایی دت ،
ئیتر لرو ل دمی شرک خی استیکانمان ب دردکوت
ک جلالی میرزا کریم لی کسی یکم و سرکی هبوو ،
ل دامزراندنی گرووپی وانگ و خی بیانامکی نووسیو
، ئم شار و ئو شار گاو خکی ب پیدا کردوو و هر
خیشی سرنووسر و بوبری گقاری وانگ بوو ، بی
لم نووسینم دروستبوونی گرووپی وانگ و وتوژکی نوان
جلالی میرزا کریم و شرک بکس تا ئاستک ناوککییم
وک خی نووسیوتو ، چونک ویستووم پ لسر ئو

دابگرم کە ، پێویستە مێژوو وەک خۆی بخوێندرێتەوە و ڕاستییەکانیش وەک خۆیان باس بکرێن .

نۆڤەمبەری ٢٠٢٣

سەرچاوە : ڕۆمانی (خانەقای میرزا) .. نووسینی (میران ئەبراهام) .

ئیسرائیل و ئێران.. عوسمان حاجی مارف

ئەو هۆکارە بنەڕەتیانەی کە بوونە هۆی زیاتر پەرەسەندنی بارگرژی نێوان ئیسرائیل و ئێران، دەرئەنجامی ئەو گێچەڵانە بوون کە ئیسرائیل دژ بە بوونی ئێران لە سوریا بەڕێوەی دەبرد، ئەم گێچەڵانەی ئیسرائیلیش کێشکردنی ئێرانە بۆ شەڕێکی فراوانی ناوچەیی.
دەیان ساڵە ناوچەکە توانیویەتی ژیان لەگەڵ ململانێی سێبەری نێوان هەردوو ئێران و ئیسرائیلدا بەسەر بەرێت. بەڵام هێرشی تۆڵەسەندنەوەی ڕاستەوخۆی ئێران بۆ سەر ئیسرائیل، وەڵامدانەوەی ئیسرائیل بۆی، زەنگێکی هۆشداری مەترسیدار دەربارەی توندبونەوەی ئەو بارگرژیە بۆ ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لێدەدا، ئەوەی لە ڕابردوودا وا بیردەکرایەوە مەحاڵە ئەو بارگرژیە بتەقێتەوە، بەڵام ئەو هێرشانەی بەرامبەر یەکتر نمایشیان کرد، پەیامێکی وەهای ڕاگەیاند، کە هەندێ لێکدانەوە پێیان وایە، ئەو تەقینەوەیە لە هەر ساتێکدا بێت، ئەگەری ئەوەی هەیە ببێتە واقیع، بەم شێوەیە ململانێی سێبەری درێژخایەنی نێوان هەردوو وڵات بەئاشکرا ڕوویدا.
ئەو باوەڕەش کە جەخت دەکات لەسەر ئەوەی ئەم ململانێیە ناتەقێتەوە، لە لایەک لەسەر بنەمای ئەو ئاراستەیەی کە ئەمریکا ڕێگە نادات شەڕی ئیسرائیل و ئێران هەڵبگیرسێت، هەروەها لە ئاستی دنیاو ناوچەکەدا بە هیچ جۆرێک لایەنگری بۆ ئەو شەڕە لە ئارادا نیە، ئێرانیش لە ئێستادا بەرژەوەندی نیە بچێتە شەڕێکی گەورەی ناوچەییەوە، چونکە

شەڕێکی لەو شێوەیە، ئێرانی دەکێشایە ناو ململانێیەکی بێکۆتایی وێرانکارو مەترسیدار، بە سەر دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی.

خولقاندنی شەڕێکی فراوانی ناوچەیی گێژاوێکە تەنها ئسیرائیل بە نوێنەرایەتی ناتانیاهۆ بەدوایەوەیە، ئەوەش بۆ دەرچون لەو قەیران و بنبەستیانەی لەناو غەززەو لە ناوخۆی ئیسرائیلدا دەرگیری بووە، دەنا هیچ وڵاتێک بە ڕەچاوکردنی ئەو ئاڵوگۆڕانەی لە ناوچەکەدا پێشبینی دەکەن، رودانی ئەو شەڕە لە دژی بەرژەوەندی خۆیان و دژ بە گەڕانەوەی سەقامگیری بۆ دامەزراندنی سەرمایەگوزاری لە ناوچەکەدا دادەنێن. هەرچەندە وڵاتانی ناوچەکە تاڕادەیەکی گونجاو سەرکەوتوو بوون لە دابڕاندنی خۆیان لە کاردانەوەو ڕووبەڕووبوونەوەی نێوان ئێران و ئیسرائیل، بەڵام لە بەردەم ئەگەری توندبوونەوەی دەورەیەکی دیکەی ململانێدان کە مەترسی بۆ سەر ئاسایشی ناوچەکە دەهێنێتە ئاراوە.

لەهەرحاڵدا ئەو گۆڕانکاریەی لە ململانێی ئێران و ئیسرائیل بە وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بارگرژیەکی مەترسیداری نیشاندا، بەو مانایەی کە پێویستە ئەو وڵاتانە خۆیان ئامادە بکەن بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ ئەگەری سیناریۆی شەڕی ئیسرائیل و ئێران، نەک بەردەوام بن لە گرەوکردن لەسەر ئەوەی کە ئەم شەڕە ڕوونادات.

لە هەمان کاتدا ترسی ئەوەش هەیە کە دەیان ساڵەی دوژمنایەتی ئیسرائیل و ئێران، بەجیا لەوەی لێکدانەوەکان و دۆخەکە ئەوە نیشان ئەدات، کە ئەگەری ڕوودانی ئەم شەڕە بە دور دەبینرێت، بەڵام لێکدانەویەکیش هەیە، ڕەتی ئەوەش ناکاتەوە کە ئەم ململانێیە لەدەست دەرچێت و بگۆڕێت بۆ شەڕێکی هەمەلایەنە، بەتایبەتی کە سوپای ئیسرائیل هێرشە دڕندانەکانی بەسەر غەززە بەردەوامە.

ساڵانێکە ئیسرائیل و ئێران شەڕی بە وەکالەتیان ئەنجامداوە، تاران تۆڕێکی میلیشیای هاوپەیمانی لە سەرانسەری ناوچەکەدا دروستکردووە، کە هێرشەکانیان ئاراستەی ئیسرائیل کردووە، لە بەرامبەریشدا گومانی کوشتنی زانایانی ئەتۆمی لە ئێراندا هەیە و سەدان هێرشی ئاسمانی دەستپێکردووە لەسەر هێزەکانی ئێران و هاوبەشە چەکدارەکانیان بەتایبەت لە سوریا، سەبارەت بەو سیناریۆیانەی کە ئیسرائیل بەرنامە ئەتۆمییەکەی ئێران بکاتە ئامانج، بەشێوەیەکی بەرچاوە.

ستراتیژی ئێران لەسەر بنەمای بەکارهێنانی تۆڕی میلیشیاکانی خۆی، هەوڵیداوە بۆ دەرکردنی ئەمریکا لە ناوچەکە و فشارخستنە سەر ئیسرائیل، لە هەمان کاتدا دەیەوێت خۆشی لە شەڕەکە دوور بخاتەوە.

تاقمەکانی سەر بە ئێران لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، بریتین لە حەماس و جیهادی ئیسلامی لە غەززە، حزبوڵڵا لە لوبنان، حوسییەکان

لە یەمەن و چەند گروپێکی چەکدار لە عێراق و سوریا، و وەک هێڵی پێشەوەی بەرگری ئێران کاردەکەن.
ئێران لە ڕێگەی ئەم میلیشیایانە سەرکەوتوو بووە لە کێبڕکێ لەگەڵ زلهێزە تەقلیدیە ناوچەییەکان لە ناوچەکەدا، بەو پێیەی پشتیوانی ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆی زیاتر لە ٢٠ گروپی چەکدار دەکات، کە زۆرینەیان واشنتۆن بە تیرۆریست پۆلێنی کردون.
خاڵێکیش کە پێویستە بە هەند وەریگرین، ئیسرائیل توانای ئەوەی نییە بە تەنیا بچێتە ناو ئۆپەراسیۆنی شەڕێکی فراوانی ناوچەییەوە، بەڵکو پێویستی بە یارمەتی ئەو هێزەی ئەمریکا دەبێت کە لە کەنداو جێگیرکراون، بەڵام ئیدارەی ئەمریکا ئامادەیی نیشان نەداوە بەشداری هەر پرۆسەیەکی شەڕی فراوان لەوجۆرە بە پشتیوانی لە ئیسرائیل بکات.
گورزی ئێران ئەوەی پشتڕاست کردەوە کە پڕۆژەی پاراستنی ئیسرائیل هێشتا پشت بەو زلهێزانە دەبەستێت کە لەڕووی سیاسی و ئەمنی و سەربازییەوە سپۆنسەریان کردووە، بەتایبەتی بە دەستێوەردانی ئەمریکا و بەریتانیا لە خستنەخوارەوەی زۆربەی ئەو مووشەک و فڕۆکە بێفڕۆکەوانانی کە لەلایەن ئێرانەوە هەڵدەدرێن.
دوای هێرشە موشەکیەکانی ئێران بە سەر ئیسرائیل، ناتانیاهۆ دەگەڕێتەوە بە گێڕانەوەی وێناکردنی ئیسرائیل وەک "قوربانی"، بە ئەوەی شەرعیەتێکی نوێ لەناو ئیسرائیل بەدەستبهێنێت و هاوسۆزی بۆ خۆی بگەڕێنێتەوە، بەتایبەتی لەلایەن ئیدارەی ئەمریکاوە، بەڵام بەگشتی وەها دێتەبەرچاو کە ناتانیاهو شەرعیەت و متمانەی خۆی لەدەستداوە بەتایبەتی دوای شکستی ستراتیژی لە غەززە.
بۆیە ئەو پرسیارە دێتەپێشەوە کە سەرۆک وەزیرانی ئیسرائیل لەم کاتەدا تا چەند سوودی لە لێدانی ئێران وەرگرتووە بە گەڕاندنەوەی وێنایەکی ئەرێنی لە ئاستی ناوخۆیی و دەرەکیدا، بەتایبەت کە هەمیشە بزووتنەوەی حەماس خۆی بە ئێرانەوە گرێداوە، هەڵبەتە پاکتاوکردنی خەڵکی غەززە هەلی کردنەوەی هیچ دەرگای شۆردنەوەی ریسوایی بە ناتانیاهو نەکردەتەوە، دوای وەستانی شەڕی داگیرکاری غەززە، ناتانیاهۆ وەک تاوانبارێک لە بەردەم دادگادا ڕووبەروو دەبێت.
هەروەها ڕۆژنامەی ئەمریکی نیویۆرک تایمز ئاماژەی بەوەدا کە بایدن لەبەرامبەردا متمانەی بە نەتانیاهۆ لەدەستداوە، بە شێوەیەکی تایبەت نیگەرانی خۆی دەربڕی سەبارەت بە هەوڵەکانی نەتانیاهۆ بە ڕاکێشانی ئەمریکا بۆ ناو شەڕێکی فراوان.
وەڵامدانەوەی ئیسرائیل بە هێرشی ئێران بەپلەی یەکەم پشت بەستن بوە بە هەڵوێستی ئەمریکا و حیساباتی واشنتۆن و جۆ بایدن، بەڵکو

حساباتێک بۆ دۆخەکە بکەن، ئەوەش لە هەستیاری دۆخی ناوچەکەوە دەست پێدەکات تا دەگاتە حیساباتی هەڵبژاردن لە ئەمریکا، بەڵام بایدن لە پەیوەندییەکی تەلەفۆنیدا هۆشداری داوەتە ناتانیاهۆ کە ئەمریکا لەگەڵ ئیسرائیل بەشداری لە هێرشی پێچەوانە بۆ سەر ئێران ناکات.

لەکاتێکدا ئەمریکا لە پەیوەندی بەردەوامدایە لەگەڵ ئێران، لە ڕێگەی بەشی بەرژەوەندییەکانی باڵیۆزخانەی سویسرا و جەخت لەوە دەکاتەوە کە کۆنتڕۆڵنەکردنی ململانێکان ڕەنگە ببێتە هۆی دروستبوونی دۆخێکی کارەساتبار لە ناوچەکەدا، بەرپرسانی ناوچەکە هۆشداری دەدەن لەوەی کە پەرەسەندنەکان ڕەنگە ببێتە هۆی جەنگێکی بەرفراوان.

ئەوەی پێویستە ئاماژەی پێبدەین چارەنووسی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لەم دۆخەی بارگژی ئێستای نێوان ئێران و ئیسرائیل، ئەتوانین بڵێین بەجۆرێک لە هەوادا هەڵواسراوە، تا هێرشەکانی ئیسرائیل بەسەر غەززە بەردەوام بێت، بەشێک لە ئیسرائیلییەکان بیر لەوە دەکەنەوە کە چ وەڵامێکی تر بە هێرشەکەی ئێران بکەنە ئامانج، ئەگەرەکانی دوبارەبونەوەی وەڵامدانەوەی ئیسرائیل بە هێرشەکانی ئێران، ئاماژە بەوە ئەدا کە گوایە بیر لەوە دەکەنەوە، لەوانەیە هێرشی ئاسمانی بۆ سەر بنکە سەربازییەکان یان بارەگاکانی حکومەت، یان هێرشکردنە سەر بارەگاکانی سوپای پاسدارانی ئێران لەخۆ بگرێت.

لە کاتێکدا ناتانیاهۆ و بەرپرسانی ئیسرائیل داوای دەستپێکردنی هێرشێکی گەورە بۆ سەر ئێران دەکەن کە ڕەنگە بەرنامە ئەتۆمییەکەش لەخۆ بگرێت، بەڵام بەگشتی ئیسرائیلییەکان جۆری هێرشەکانی ئێران بۆ سەریان، بە سەرکەوتن بۆ خۆیان ئەژمار دەکەن، دوای ئەوەی نزیکەی هەموو مووشەک و فڕۆکە بێفڕۆکەوانەکانی ئێران خراونەتە خوارەوە بەبێ ئەوەی هیچ کاریگەرییەکی بەرچاویان هەبێت. بەگشتی دەتوانم ئەوە بڵێم لە گەڵ هەر بارگرژی و بونی دۆخێکی دژواردا، هەڵگیرسانی شەڕی گەورەی نێوان ئێران و ئیسرائیل بەدوور دەزانم.

لە بەر ڕۆشنایی هەڵوەستە نێودەوڵەتییەکان و نەبوونی جۆش و خرۆشی ئەمریکا بۆ پەرەسەندنی شەڕەکە، ئیسرائیل خۆی لە دووڕیانێکدا دەبینێتەوە کە ڕاگرتنی لێدان لە ئێرانیان یان دواخستنی، نە گونجاندنە بۆ ئەوەی کە ناتانیاهو لەگەڵ بارودۆخی ئێستادا خۆی ڕێکبخات، چونکە دواتر سەختە بۆی بتوانێت شەڕێکی گەورە بخولقێنێت کە ئومێدی دەرچونیەتی لەو قەیرانەی بەرەوڕوویەتی.

ئیسرائیل بە لاوازترین ساتەکانی خۆیدا تێدەپەڕێت، هاوسۆزی ڕەوتی شەڕی غەززە و بەرەی ناوخۆ هەڵوەشاوەتەوە، هەروەها هیچ کۆدەنگییەکی سەربازی و سیاسی ئیسرائیل لەسەر لێدانی کونسوڵخانەی دیمەشق نەبوو، بەڵکو وەک شکستێکی تر بۆ ناتانیاهۆ تۆمار کرا.

ئەم هەڕەشانە ڕووبەڕووبوونەوەکانی نێوان ئێران و ئیسرائیلیان لە سێبەر و لە ڕێگەی بە وەکالەتەوە هێنایە دەرەوە، بە ئاشکرا ئیسرائیل هەوڵئەدات بیکاتە شەڕێکی ڕاستەوخۆ لە بەرامبەر یەکتردا.
ئەو ڕێگایانەی کە ماونەتەوە بۆ ڕزگارکردنی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لە سیناریۆیەکی کارەساتبار، لە ڕێگەی ڕێکخستنی ناڕەزایەتی جەماوەری بەرفراوانی جیهانییەوە هەوڵدانە بۆ ڕێگرتنی تەواوی ئەگەرەکانی ڕودانی شەڕی فراوان لە ناوچەکەدا، وەستانی داگیرکاری ئیسرائیل بەسەر فەلەستین، هەڵوەشانەوەی میلیشیاکان، دامەزراندنی دەوڵەتی فەلەستین،...
ئەوەی لەم نێوەشدا بە گشتی بە ئارامی لە ناوچەکە، دەبێت حساباتی جدی لەسەر بکرێت، پێویستی بە ئاڵوگۆڕێکی جدی هەیە لە پێکهاتەی هەردوو حکومەتی ئێران و ئیسرائیل، هەتا ئەگەر لە ڕێگای چاکسازیشەوە بێت لە گۆڕانی ئارایشی پێکهاتەی هەر دوو ئەو حکومەتەدا، ئەتوانە ڕێگایەک بێت بۆ کۆتایی هێنان بە دۆخی جەنگ و ناسەقامگیر کە دوو دەیە زیاترە ناوچەکە تیا غەرق بووە.

گفتوگۆ لەگەڵ خاتوونی شێوەکار(هەناسە هەژار سەڵاح).. هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئەلیاس

هەناسە هەژار: ڕەنگ کلیلی هەموو تابلۆییەکانە

هەناسە هەژار: ئەلف و بێ هونەری نیگارکردن بەشێوەی زانستی لە پەیمانگا فێربووم
خاتوونی شێوەکار(هەناسە هەژار سەڵاح) ، یەکێکە لەو شێوەکارانەی کە خاوەن بەهرە و سەلیقەیەکی جوانی نیگار کردنی هەیە،ئەوکاتە قوتابی دەبێت لە قۆناغی بنەڕەتی دەست ڕەنگینی خۆی دەسەلمێنت بەجۆرێك بەشداری سەرجەم چالاکییەکانی ناو قوتابخانە دەکان بە تایبەتی هونەری نیگار کردن، ئەمەش دەبێتە هۆکارێك بۆ ئەوەی

بچێتە پەیمانگەی هونەرە جوانەکان بەئەوەی پەرە بە هونەری خۆی بدات لە ئەستادا قوتابی قۆناغی چوارەمە بە شداری چەند پیشانگایەکی هاوبەشی کردوە. لەکاتی کردنەوەی پیشانگای ساڵانەی پەیمانگای هونەرجوانەکانی (لاوگ) لە هۆڵی میدیا ی شاری هەولێر لە 27/5/2024 خاتوو هەناسەش بەچەند تابلۆیەك بەشداری پیشانگایەکەی کرد بوو بەچەند پرسیارێك بەسەرمان کردەوە.

هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئەلیاس

***سەرەتا بزانین (هەناسە هەژار) چۆن ئاشنای هونەری شێوەکاری بوو؟**

- بەهۆی ئەوەی لە ماڵەوەمان کەشێکی هونەری لەنێوخێزانەکەمان هەبوو، بەهۆی ئەوەی باوکم دەرچووی بەشی شێوەکاری پەیمانگای هونەرجوانەکانی هەولێر دایکشم دەرچووی بەشی شانۆی هەمان پەیمانگابوو، ئەمە کەشە هونەرییە فاکتەرێك بوو بە ئەوەی ئەوە بەهرەی من هەمە زیاتر گرنگی پێبدەم رووبکمە هونەری وێنەکێشان.

***کێن ئەوانەی هاوکار وپاڵپشتیان کردویت؟**

-جگەلەمامۆستایەکانم دایك و باوکم ڕۆڵێکی زۆرباشیان هەبوو بە پاڵپشتی و هاوکاری کردن، بۆیە هەمیشە منتباریانم.

***بیرۆکەی تابلۆکانت لەچییەوە سەردەگرێت؟**

- سەرچاوەی بیرۆکەی تابلۆکانم زۆرن بەڵام بەشی زۆریان لە سروشت و خەیاڵ سەرچاوە دەگرن.
- **بەکامە کاری هونەری هونەرمەندانی کورد و جیهانی سەرسامیت؟**
- بە تابلۆی زۆرێك لە هونەرمەندان سەرسامم ، بەجۆرێك کاریگەریان لەسەر من هەبووە لە کوردەکان (محمەد عارف،دارا محمەد عەلی ،ڕەوەند جعفەر..) لە جیهانیش (ڤانگۆخ،سیزان..).

***تاچەند پەیمانگای هونەرجوانەکان هاوکارت بووە لە پێشڤەچوونی توانستی هونەریت؟**

-ڕاستە من بەهرەی هونەریم هەبوو، بەڵام ئەلف و بێ هونەری نیگارکردن بەشێوەی زانستی لە پەیمانگا فێربووم،هۆکارێك بووە بۆ پێشڤەچوونی توانستە هونەرییەکانم، بۆیە هەمیشە سوپاس گوزاری مامۆستایەکانم.

***ڕەنگ فاکتەرێکی گرنگی هەرتابلۆیەکە، تۆ زیاتر لەسەر چ**

ڕەنگێك كاردەكەیت؟

-ڕەنگ كلیلی هەموو تابلۆییەكانە، من كار لەسەر زۆربەی ڕەنگەكان دەكەم بەڵام زیاتر حەز بە ڕەنگی (مۆر وپرتەقاڵی) دەكەم.

***هونەری شێوەكاری یەكێكە لەو هونەرانەی كە، پێویست بە وەرگێڕان ناكات تۆ چی دەڵێیت؟**

-زۆر جار پیشانگای چەند هونەرمەندێك دەكرێتەوە، بۆ ئەوەی خۆیان لە پیشانگایەكدا ئامادە بن ئەمە ئەو دەگەیەنێت، كە تابلۆ خۆی قسەدەكات پێوستی بە وەرگێڕ نییە لەبەر ئەوە تابلۆی هونەری بینەر خۆی دەتوانێت خوێندنەوەی بۆ بكات.

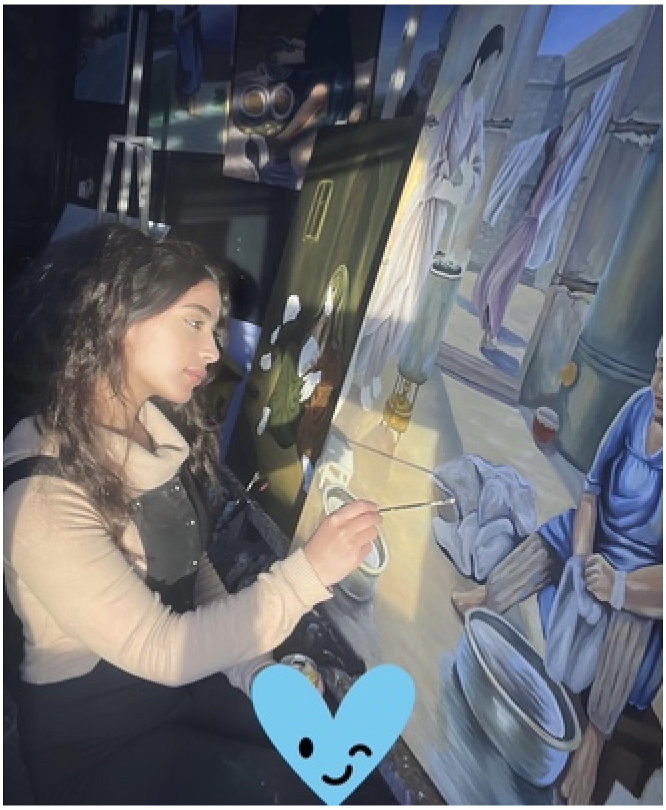

nlan412_ on Pinterest & IG

نامەیەکی کراوە لە کوردەوە بۆ پاشا و سەرکردەکانی عەرەب

بۆمبە قورمیشکراوەکەی ئێران و وڵاتانی ناوچەکە و کورد

هەندێک دەڵێن شەڕی هەشت ساڵەی نێوان عێراق و ئێران سەدام حوسێن هەڵیگیرساند بۆ ئەوەی وەک تاکە سەرکردەی ناوچەکە دەرکەوێت و تەواوی عەرەبستان بخاتە ژێر ڕکێفی خۆی، هەندێکی دی دەڵێن ئێرانی شۆڕشی ئاخوندەکان، هەر لەسەرەتاوە سیاسەتی هەناردەکردنی سیستمی نوێیان بۆ وڵاتانی ناوچەکە هەبوو.
هەر یەکێک لەو دوو بۆچوونە ڕاستییەکی مێژوویان تێدایە.
ڕاستە، سەدام خۆی بە قائید و پاڵەوانی ڕزگاری نەتەوەیی (ئوممەی عەرەبی) ناوزەدکردبوو، بەو ئاراستەیەش هەوڵەکانی دەست پێکردبوو، تا ڕادەیەکیش بە کەم سەیری مەلیک و میرەکانی کەنداو و سەرکردەکانی عەرەبی دەکرد، لە بەرئەوەی قەزافیش هەمان خەونی هەبوو، وەک دوژمنی باوەکوشتە سەیری دەکرد، بەڵام کە تێگەیشت ئەوە لە خەونێکی نەزۆک زیاتر هیچی دی نییە، بەلای ئەفریقای بادایەوە و کەوتە کوتینەوەی عەرەب، تەنانەت بەداگیرکاری خاکی خەڵکی دیکەی تاوانبار دەکردن.
سەدام بە سەرپێخستنی ئەو خەونەی سەرجەلەی خۆی گەڕاندبەوە سەر پێغەمبەری ئیسلامان. وەک دەستپیکێک بۆ ئەو خەونە بە زەبری کوتەک هێزێکی مرۆیی گەورەی دروست کردبوو کە لە دڕندایەتیدا گاڵتەی پێ نەدەکرا. خۆشی م[illegible]ی لە هەریەکێک بکردبایە، لەناوبردن و کوشتن چارەنووسی بوو، تەنانەت دەستی لە دڵسۆزترین و نزیکترین کەسیشی خۆی نەدەپاراست. ئەمەش خەسڵەتی ئیمپراتۆرەکان بوو، واتە لە هەوڵی زیندووکردنەوەی ئیمپراتۆریەتی عەرەب بوو.
بەڵام ئەوانە هیچ یەکێکیان ئەوە ڕەت ناکەنەوە کە ئێرانی شۆڕشی ئاخوندەکان چاوی لە داگیرکردنی هەموو وڵاتانە بوو کە بەشێک لە دانیشتوانەکانیان سەر بە مەزهەبی شیعەن. هەوڵی داگیرکردنی ئەو وڵاتانەش بۆ سەردەمی پاشاکانی فارس دەگەڕێتەوە کە بەردەوام ویستیویانە ئاوی کەنداو و دەریای سپی ناوەڕاستیان لە ژێر چنگدا بێت.
بەدیوێکی دیکە، ئەوانەی کۆن خاوەنی ئیمریاتۆریەت بوونە، بەردەوام خەون بە زیندووکردنەوەی دەبینن، ڕەنگە لە بەشە ئەوڕووپییەکەی جیهان ئەو خەونە بەو شێوەیە نەبێت، بەڵام لە وڵاتانی ئیسلامیدا خەونەکە زیندووە. ئەگەر ڕەفتارەکانی ئێستای ئێرانییەکان لە عێراق

بکەینە پێوەر، بە ئاسانی بۆمان ڕوون دەبێتەوە کە ئێران لە پێناو خەونە دێرینەکەیەوە شەڕی بە عێراق فرۆشتووە کە هەشت ساڵی خایاند.
بەڵێ ئێستاش، وێڕای ئەوەی دەزانێ عێراقیش وەکو وڵاتەکەی خۆی فرە نەتەوە و فرەمەزهەبە، بەڵام لە دەرەوەی مەزهەبی شیعە هیچ کەسێکی بەهێزی لە پۆستە سیادییەکان قبوڵ نییە، یان دەبێت بیکاتە بووکەڵەی سیاسەتەکانی، یان بە بیانوویەک لە مەیدانەکە دووری دەخاتەوە، وەک دەڵێن دەیکاتە "بەردی بن گۆمە". ئەگەرنا ئێران کێشەی لەگەڵ دزی و گەندەڵی لە عێراق و خۆ دەوڵەمەندکردنی بەرپرسان لەسەر حسابی هاووڵاتییە بێچارەکانی عێراق نییە، چونکە وەک ئیمپراتۆرەکان خۆدەوڵەمەندکردن بە مافی کەسانی خاوەن پۆستی سیاسی دەزانێت و لە ئێرانیش ئەوە باوە، وەک بەڵێی لە ئاسمان ئەو پشکە دیاریکرابێت. واتە ئەوانەی بە بیانوویەک دەردەکرێن، ئەوانەن کە نەچوونەتە ژێرباری سیاسەتەکانی ئێران، بەڵام بۆ ئاوتکردنیان سیاسەتی گەندەڵیان دەداتە پاڵ، چونکە لە ئاستی جیهانیدا گەندەڵی کارێکی نەخواستراوە و خەڵکی ڕەشۆکیش ڕقی لێیە. واتە ئەو بیانوویە بە ئاسانی دەچێتە سەر.
لە (هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو) عەرەب لە شەڕی نێوان ئێران و عێراقدا پشتی سەدامیان نەگرت، چونکە هەترەشیان لە هەوڵ و ڕەفتارەکانی سەدام چووبوو، بەڵێ خۆیان نەکردە خاوەنی شەڕەکە، نەمان یان نابووت بوونی سەدامیان پێ باشتر بوو، لەبەرئەوەی لە مێژوو و ئامانجی شەڕەکانی نێوان فارس و عەرەب بە ئاگا بوون.
هەرچەندە سەدام بانگەشەی ئەوەی کرد، ئەو شەڕە بەرگریکردنە لە بەوابەی شەرقی ئوممە، بەڵام ئەوە نەدەگەیشتە گوێچکەی پاشا و سەرکردەکانی عەرەب، ئەگەرچی یەکێکی وەکو عەلی عەبدوڵا ساڵحی سەرۆکی یەمەن بە لیوایەک بەشدار بوو، بەڵام لەئاست هەوڵەکانی ئێران هیچ نەبوو، چونکە ئێران لەو هەوڵەیدا چەکی مەزهەبگەرایی بەکاردەهێنا. سەدامیش لەوەدا درۆغی نەکرد کە شیعەی بە دەستی شیعە بە کوشت دا.
کاتێک لە ئابی ١٩٨٨ ئیمان خومەینی بە ڕاگرتنی شەڕ لەگەڵ عێراق ڕازیبوو، ئەوە بۆ سەدام حوسێن سەرکەوتن بوو، هاوکات منەتێکیش بوو بەسەر سەرکردەکانی عەرەب و هەندێی دی بای چووە بن کلکی کە کار بۆ خەونەکەی بکات. ئێرانیش لای خۆیەوە ئەو هەوڵانەی سەدامی پێ خۆشبوو، چونکە دەیزانی ئاژاوەیەک دروست دەبێت و کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی زێدەڕۆیی لە هیچ سەرکردەیەکی عەرەب قبوڵ ناکات گەمە بە چارەنووسی نەوتی کەنداوەوە بکات. دواجار بە کردەنی ئەوە ڕوویدا کە ئێران پێشبینی کردبوو. ئەوەتە لە گۆڕینی ڕژێمی عێراق لە ٢٠٠٣دا ئەمریکا ڕاوێژ و گفتوگۆیەکی دوورودرێژی لەگەڵ ئێران کرد

کە حەتمەن ئێران بە مەرج و بە دەستکەوت ناچەتە سەر هیچ مێزێک لەگەڵ ڕۆژئاوادا، تەنانەت لەسەردەمی ئەنجوومەنی حکومڕاندا شیعەکانی عێراقیشی وا ڕاهێنابوون یەک هەنگاو بە ئاگادارکردنەوەی ئێران نەهاوێن. ئێستا بە شێوەیەک لە شێوەکان وەک بەشێک لە ئێران مامەڵە لەگەڵ ئیدارە و داهاتی عێراق دەکات. هەر سونەیەک، سەر قیت بکاتەوە بە تیرۆریست تۆمەتباری دەکات، هەر کوردێکیش نەچێتە ژێر باری سیاسەتەکانی بە ئیسرائیلی دووەم تاوانباری دەکات.
بە مانایەکی دیکە، ئێران عێراق نییە و بەهێزی دەرەوەی ناوچەکە ناکەوە، بەڵکو بەهێزتر دەبێت و دەتوانێ لەیەککاتدا پایتەختی چەند وڵاتێکی ناوچەکە بە تورکیاوە ئاڵۆز بکات. کەواتە بەئەوەی پادشا و سەرکردەکانی عەرەب تووشی هەمان هەڵەی هەشتاکان نەبنەوە کە لە ترسی بوونی سەدام حوسەین بە قائیدی ئوممەی عەرەبی لە شەڕی هەشت ساڵەی لەگەڵ ئێران پشتیان نەگرت، نابێت ئێستاش لەترسی ئەوەی کورد دەبێتە ئیسرائیلی دووەم لە هەوڵەکانیدا پشتی کورد نەگرن، بە پێچەوانەوە لە بەرژەوەندیان دایە لە دامەزراندنی دەوڵەتی نەتەوەیی خۆیدا بەهەموو شێوەیەک پشتی کورد بگرن، ئەگەرنا ئەو هەوڵەی ئێران زوو یان درەنگ بەر دەرگەیان لە دەگرێت و بەچۆکیان دەهێنێ. بەڵام ئەگەر پشتی کورد بگرن، دەتوانن هەم خۆیان لە شەڕفرۆشتنەکانی ئێران بپارێزن، هەم کەمێک لەو قەرزە بە کورد بدەنەوە کە بەدرێژایی مێژوو بەناوی ئایینی ئیسلام بەشداری لە گەشەسەندن و پەرەپێدانی شارستانیەتی عەرەب کردووە. ئەم قسەیە بە تورکیاش ڕاستە، لەبری ئەوەی دژایەتی دەوڵەتی کوردی بکات، دەبێت لە دامەزراندنیدا هاوکار بێت، چونکە ئەو باهەزەی ئێران هەڵیکردووە، گشت ناوچەکە دەگرێتەوە و گێراشی لە تەواوی ناوچەکە هەیە و ژێراوژێر کاری باشیشی بۆی کردووە، واتە بەمبە قورمیشکراوەکەی داناوەتەوە.

مەنەڵەگی پێنجەم لە کنێبی (خۆشەویستی لە سەردەمی

شێرپەنجە)دا.. نووسینی: ستیڤان شەمزینی

ستوونی هەرە گرنگی فەلسەفە لە دوای رۆشنگەرییەوە ئەوەیە چۆن بژین

خۆم: جارێک وتت مردن هێندە ناخۆش نییە، گەر وا بوایە کەسێک دەگەڕایەوە!، لە راستیشدا دیمەنی ئاوابوون جوانتر خۆی دەنوێنێت وەک لە هەڵاتن.

من: مرۆڤ هەرچی داهێنا بۆ لە بیربردنەوەی مردن یان فەرامۆشکردنی بوو، بەڵام ناکام مایەوە!، بۆیە بڕوا دەکەم مرۆڤ بۆ ژیان لە دایک نا بێت، بەڵکو بەناو ژیاندا تێدەپەڕێت بەرەو مەرگ.

خۆم: هێندە شیرین باسی مەرگ دەکەیت، وەک ئەوەی پەسنی عاشق بۆ مەعشوقەکەی بێت!. تێزە بەناوبانگەکە جەخت لەسەر ئەوە دەکاتەوە هەرچی وتی “بژی مەرگ” ب□ ر□□ایی فاشیستە.

من: باسەکەی ئێمە لە دەرەوەی سیاسەتە، قسەکردنە لەسەر “مەرگی رووت”، بەو مانایەی مردن وەک رەهایەکی سروشتی سەیر بکەین. خۆ دروشمی من تەواو پێچەوانەی دروشمە فاشیستییەکەیە، چوونکە بە دروشمی “بژی ژیان، بمرێ مەرگ، نەفرەت لە سەرەتان”, رووبەڕووی نەخۆشییەکەم دەبمەوە، زۆر جار ئەو مرۆڤانەی باسی مەرگ دەکەن، عاشقی ژیانن.

خۆم: هەر چۆنێک پێناسەی مەرگ بکەین، لەنگ و ناتەواوە، چوونکە تاکە شتە ناکەوێتە ناو ژیانەوە، مرۆڤ دەتوانێت تەنها پێناسەی ئەو چەمکانە بکات لە ژیانیدا دەیانبینێت.

من: مردن ئاگرێکی تاریکە، دەتوانین بۆنی دوکەڵەکەی بکەین، من چەندان جار مردووم، هەموو جا□□تێکی کۆما جۆرێکە لە مردن، لەوە تێگەیشتووم مردن هێندە وەحشەتناک نییە، بەڵکو هەمان خەو و سکونی پێش لە دایکبوونە. بۆ ئەوەی بژین پێویستمان بە هەناسەدانە، بۆ مردنیش چاونوقاندن، هەرچەندە ئێستا نامەوێت چاوم دابخەم.

خۆم: بۆچوونەکانی تۆ لەگەڵ روانگەی قوتابخانەی وجودییەکان یەکدەگرێتەوە، ئەوان وتیان ژیان هەموو چیرۆکەکە نییە!!، بەڵکو مەرگ وەک رەهایەک دەخەنە پێش چاوی مرۆڤ، ئەمە بێ ئەوەی ژیانیش ببوغزێنن.

من: هەروەک مارکس زیاتر سەرسامم بە “هیگل” بە تایبەت بە کتێبە هەرە بەناوبانگەکەی “فینۆمینۆلۆژیای رۆح”، کە هەر وەک چۆن “کۆژۆ” پێیوایە “لەدوا شیکردنەوەدا دیالێکتیکی هیگل بە فەلسەفەی مەرگ

ناوزەد دەکرێت". لە دیتنی مندا مەرگ ئەنجامی ژیانە. زیندەوەرێک تاکو نەژی ناشمرێت، ئەمە هەر ئەو فاکتە بوو لە سوکراتەوە درێژ بێتەوە تاکو فرۆید و شۆپنهاوەر. لەگەڵ ئەوەشدا مرۆڤ دەبێت ئەو ماوە کورتەی لە بەردەستییەتی "ژیان" چێژی لێ وەربگرێت.

خۆم: فەلسەفە بەچوونێکی کۆنکرێتی نییە سەبارەت بە مەرگ، سیسرۆن دەیووت "فەلسەفاندن فێربوونە کە چۆن بمریت!". بەڵام ستوونی هەرە گرنگی فەلسەفە لە دوای ڕۆشنگەرییەوە ئەوەیە فەلسەفاندن فێربوونە کە چۆن بژیت. مارکس هەموو ژیانی فەلسەفیی خۆی بە ئەوە تەرخان کرد بڵێت کاری فەلسەفە بە تەنها شرۆڤەی جیهان نییە، بەڵکو گۆڕینییەتی بۆ جیهانێک مرۆڤ تێیدا هەست بە چێژی ژیان بکات.

من: مارکس فەیلەسوفێکی ماتریالیستە، ئەگەرچی وەک فەیلەسووفێک دەست پێدەکات، بەڵام بە کتێبی "کاپیتال" وەک ئابووریناسێکی سەرمایەداریی کۆتایی دێت، لە هیچ شوێنێکدا مارکس ئاوڕ لە چەمکی مەرگ ناداتەوە، بەڵکو چاوی بڕیوەتە ژیان، مارکس فەیلەسووفی ژیان و هیومانیزم بوو.

خۆم: مارکس، لە رووی ماتریالیستییەوە درێژکراوەی "دیموکریتس"ە، بە بۆچوونی ئەو فەیلەسوفە یۆنانییە دێرینە جیهان لە ئەتۆم پێکهاتووە، هیچ بوونێک لە دەرەوەی ئەتۆم نییە، ئەم روانگە ئەتۆمیستییە بە پوختەکراوی دەگاتە سەردەمی مارکس، بۆیە مارکس بیر لە مردن ناکاتەوە، بەڵکو بە چڕی باسی ژیان دەکات، وەک چۆن ئەبیکۆریستەکان پێیانوایە مەرگ پەیوەندیی بە ژیانەوە نییە و ناکەوێتە نێو بازنەی ژیانەوە.

من: تا ئەو شوێنەی لایەنگری "مارکس"م بیر لە کوالێتی ژیان دەکاتەوە، بیرکردنەوە لە ژیان کاری مرۆڤی مودێرنە.

خۆم: بەدەر لەم باسە، ئەوەی جێگەی سەرنجە لە نێوان سۆفیست و ماتریالیستدا، لە نێوان موریدی ئیشراق و مرۆڤی نوێی خۆرئاوایدا، لە نێوان حیکمەتی بودا و تێزەکانی مارکسدا، رووخساری تەم بە نادۆزرێتەوە. کۆکردنەوەی ئەو هەموو شتە ناکۆکە لە خۆتدا کارێکی ئاسان نییە.

من: پرۆتاگۆراس لە سەدەی پێنجەمی پێش زایین وتی "مرۆڤ پێوەری گشت شتێکە"، هیچ فەلسەفە و ئایدۆلۆژییەک بە پێی پێویست تەواو نییە، مرۆڤبوون پێوەری هەموو شتێکە، خۆم بە موریدی هیچ شتێک نازانم، جگە لە بیرکردنەوە و روانگەیەکی ئینسانیانە، ئەمەش بە تەنیا لە یەک شوێن دەست ناکەوێت، دەبێت هەر بەشەی لە جێگەیەکەوە بهێنیت. ئەمە رێک پەشیمانبوونەوەی منە لە رەهاگەرایی بیری مارکسیزم، بەگومان مارکس لە سەدەی بیست و یەکدا بژیایە، مانیفێستی کۆمۆنیستی نەدەنووسی!، یان لانیکەم بەو جۆرە نەیدەنووسی وەک لە

ساڵی ١٨٤٨دا نوسیوویەتی.
خەم: تا ئێرە هەموو شتێک ڕوونە، بەڵام هەمیشە فۆرمی بیرکردنەوەت لێڵە، چەند دیقەت دەدەم تێناگەم.
من: من زۆر قووڵم، دەریام، تۆ ناتوانیت لەسەر ڕووی دەریا جگە لە کەف هیچی تر ببینیت، بۆ ئەوەی مرواری لە ئەندێشەمدا بدۆزیتەوە، دەبێت بگەیتە قووڵایی دەریای بیر و هەستم، لەوێ تێدەگەیت ئەم دەریا مات و مەلوولە چەندین گەنجینەی گرانبەهای لە هەناوی خۆیدا شاردۆتەوە، وەرە، وەرە، بەرەو قوڵاییەکەم، ئەی ئەو کەسەی ژیانی خەمت لەگەڵ بەش دەکەم.
خەم: کەواتە بەچی هەندە لە ژیان دەترسیت؟ یان بەچی گلەیی لە شانست دەکەیت لە ژیاندا؟.
من: سواڵکەری بەر دەرگای ژیان نیم، هەمیشە بانگی مەرگ دەکەم، تاکو ژیان بەناچاریی خۆی بێتەوە بەر دەرگام. سەبارەت بە شانسی خەم لە ژیاندا، پێموایە مرۆق پەیوەندییەکی بەتینی بە سروشتەوە هەیە، ئەستێرەی من لە دەرەوشانەوەدا نییە، چەند خەم ماندوو بکەم لە ژیاندا، بە نووسین یان هەر کارێکی دیکەوە سەرەنجام هەر تەریک دەبم. ئەستێرەی من ڕەنگە دوو سەد ساڵی تر بدرەوشێتەوە!، یان هەرگیز نەدرەوشێتەوە، پێموایە ئەستێرەکان کاریگەریی بەرچاویان هەیە لە هەڵکشانی بەختی هەر کەسێکدا، بۆیە هەمیشە یارم بە ئەستێرە پێناسە دەکەم لە شیعرەکانمدا.
خەم: تۆ ڕەشبینی و پێکەنینت پێکەوە کۆکردۆتەوە، لەو کاتەی دەبێت دڵتەنگ بیت تۆ پێدەکەنیت!.
من: بیرم نایەت کەی بوو گریام، ئەوانەی زۆر دەگرین یان گرفتارن بە خەمێکی زیاد لە پێویست گەورەکراوەوە یان کێشەی عەقڵییان هەیە، من هەر کاتێک پێدەکەنم مانای وایە ئازارێکم هەیە و بە پێکەنین بەرەو ڕووی دەبمەوە، کە گریانیشم هات یان تێکستێک لە دایک دەبێت یاخود کارەساتێکی گەورە دەقەومێت.
خەم: هەمیشە ناڕەزایەتییەکەت لە شێوەی "پاسترناک"ە لەسەردەمی ستالیندا. ئەو ڕۆمانەکەی ناوی "دکتۆر زیقاگۆ"یە، بەڵام ئەو ڕۆمانەی تۆ بەنیازیت بینووسیت ناوی "مەتەکە"یە!. بەڵام ئەو لە سیاسەت، تۆ لە چی ناڕازیت؟.
من: لەگەڵ ئەوەی هیچ شتێک ڕازیم ناکات، شتێک نییە ببێتە مایەی دڵخۆشیم، جگە لە تاریکی هیچی ترم لە دیار نییە، بەڵام تاکە وشەیەک هەیە ڕازیم دەکات، بەڵکو دڵشادیم پێ دەبەخشێت، ڕووناکم دەکاتەوە، ئەو وشەیەش "خۆشم ئەوێی"یە. بە هیوا نیم، بەڵام مەستی ئومێد نیم، ئومێدەواریی نابێت ببێتە تریاک، بەشە باشەکەی ئەم جیهانە ڕەشبینەکان دروستیان کردووە، چوونکە خۆشبینەکان بە هەموو شتێک

رازین، لەگەڵ هەموو بارودۆخەکاندا خۆیان دەگونجێنن. لە ریشەوە حەزم بە چارەی ئەو مر□قانە نییە بێ ئەوەی چرا دیار بێت، گۆرانی بۆ رووناکی دەڵێن.

خۆم: تۆ چیرۆکت زۆرە بۆ گێڕانەوە، وەک ئەو پیاوەی “ترۆتسکی” کوشت، بەڵام پێش مردنی، ترۆتسکی وتی، ئەو پیاوە نەکوژن چوونکە چیرۆکێکی هەیە بۆ گێڕانەوە، ئێمە داوا لە کانسەر دەکەین نەتکوژێت تاکو چیرۆکە بێ بنەکەت بگێڕیتەوە.

٢٠١٨-١١-١١

کاتژمێر: دوانزە و بیست خولەک

نەخۆشخانەی گلیاد ئاینس

دز.. شیعـــر: احمـــد مطـــر.. وەرگێڕانی: پشکۆ ناکام

دزێک بە خشپەیی
خۆی کرد بە ماڵەکەما
سەعات و گوڵدان
و
ملوانکەکەمی دزی
کون و قوژبن گەڕام
بە دوای دزێکا
کەل و پەلەکانمی دزی
لە بازاڕ و بەندیخانەکانا
گەڕام بە دوایا
بەڵکو دەستم کەوێتەوە شتەکانم
بەڵام هیچم بە هیچ نەکرد
بڕیارم یا :
تا لای پۆلیس نەوەستم
چوومە لای فەرماندەی پۆلیس
بۆ گرتنی دزێک ماڵەکەمی دزی
کاتێ شەرحی حاڵم کرد
سەعاتێکم لەوەی خۆم

لە دەستیا بینی
ووتم : ببورە گەورەم
لەوانەیە دزی ماڵەکەم گیرا بێ
ئەو سەعاتەی وا لەدەستتا
لە باوک و باپیرم
ماوەتەوە بە میراتی
بە ڕقەوە سەیری کردم
ووتی :
بیبەن بۆ ژووری ئینفرادی
دوای ساڵێک ئازاد کرام
بڕیارم یا بچم بۆ لای قازی
بۆ شکات کردن لە :
فەرماندەی پۆلیس
و
دزێک ماڵەکەمی دزی
لە بەردەم گەورەی قازێکانا
بۆ گەڕان
بە دوای مافی خۆما ، وەستام
لەبەر دەمیا
گوڵدانەکەی خۆمم بینی
پێمووت : گەورەم
دیارە گیراوە
ئەوەی ماڵەکەمی دزی
ئەو گوڵدانە هی منە
گوڵەکانمم تیا دائەنا
دوای ئەوەی قازی
هاواری کرد : یاساوڵەکان
ئەم شێتە لابەن لەبەر دەمما
و
فێری بکەن ڕێزگرتن لە قازی یانی چی
هەموو بێ دەنگ بوون ، بە خۆمەوە
دوای ساڵێک یان دووان
کەوتەوە بیرم
کە من لای جەنابی قازی بووم
بە پەلە و هاوارەوە
چوومە لای جەنابی" والی"
هەموو شتێکم بۆ باس کرد

بە دوور و درێژی
ووتم گەورەم :
ئەمە ئەوەیە کە ڕووی یا
دز و فەرماندەی پۆلیس و قازی
هەموو بوون بە دوژمنم
بە زەردەخەنەوە سەیری کردم
ووتی : ئەترسم بڵێ ی
ملوانکەکەت ئەمەیە
کە وا لە ملی منا..!!
سەیرم کرد ملوانکەکەم
وا لە ملی جەنابی والی
ئەنجا " پەند"ەکە تێگەیشتم
خۆم و هەر چییەکم هەیە
موڵکی " والی " یە
دز قەت نەهاتبوە ماڵەکەم
بەڵکەمن خۆم
" دز"ەکەی ماڵەکەی خۆم بووم
"""""""""""""""""""

-
-
-
-